

ӘРКІМНІҢ ДАУЫСЫ МАҢЫЗДЫ!

20 қараша 2022
ноября

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕЗИДЕНТІНІҢ САЙЛАУЫ

ВАЖЕН ГОЛОС
КАЖДОГО!

ВЫБОРЫ ПРЕЗИДЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Халықтық коалиция өз үміткерін ұсынды

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Президент сайлауына үміткер ретінде түсетін болды. Бұл жөнінде халықтық коалиция форумында айтылды. Ол «Президент сайлауына түсу – мен үшін зор мәртебе» деді.

Қ.Тоқаев Президенттікке нақты бір партияның атынан сайлауға түспейтіндігін жеткізді. Осы орайда, қоғамдық ұйымдар мен партиялардың бірлескен шешімі негізінде, халықтық коалицияның өтінішін құп алды. Бұл кандидатураны халықтық коалиция – «Амат», «Ақ жол», «Халықтық партия» сондай-ақ, генералдар және ардагерлер кеңесі, жастар мен волонтерлер ұйымы қолдады.

– Маған сенім артқандарыңыз үшін баршаңызға ризашылығымды білдіремін. Коалицияда басты саяси партиялардың, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстардың болуы өте маңызды, – деді Қасым-Жомарт Кемелұлы.

Аталмыш форумда ел Президенті жаңа Қазақстанның тұғырлы 7 қағидасына да тоқталып өтті.

Өз тілшімізден.

• ПРЕСС-ТУР

Отандық өндіріс ордасы

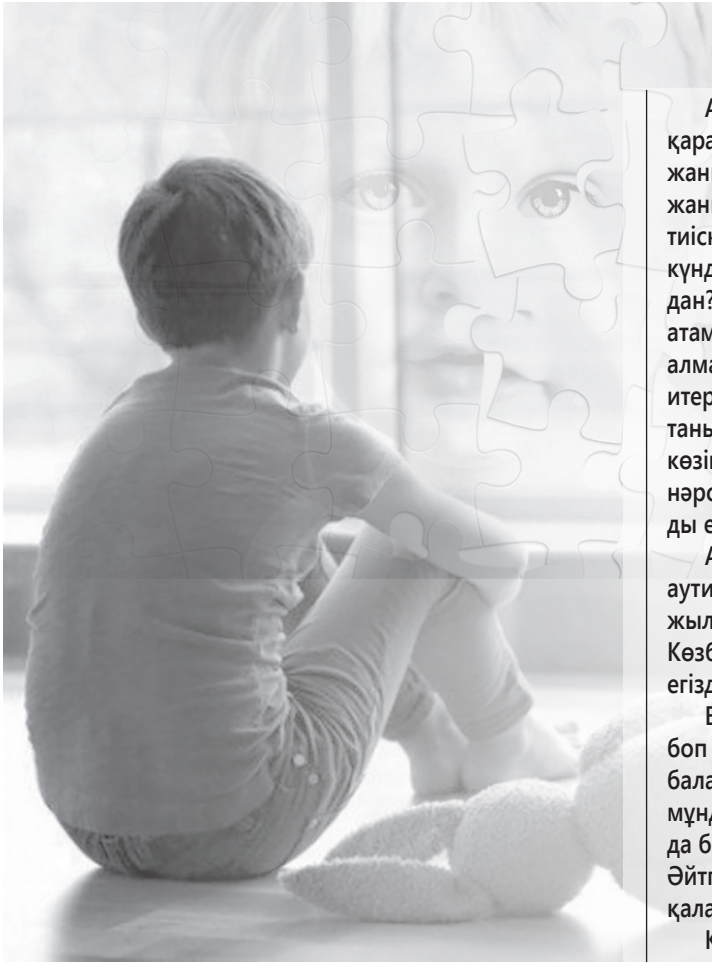
Салтанат ІЛИЯШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қашан да бизнес үшін тартымды деп танылған индустриялық аймаққа қызығушылық танытпайтын кәсіпкер кем де кем. Мемлекет тарапынан ұсынылатын жеңілдіктерді айтпағанда, дайын инфрақұрылымының өзі – майлы жіліктің басын ұстатқанмен тең. Оны дұрыс пайдаланып, тиімді басқарар болса – аталған аймақ нағыз «Клондайкқа» айналып шыға келмек. Дәл осы жерде болашақта 6 мыңға тарта адам жұмыспен қамтылады. Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың өзі облысқа жұмыс сапары барысында арнайы соғып, жұмысын көзбен көрген Sargol индустриялық аймағында бірнеше кәсіпорындар орналасқан. Оның өзінде жәй кәсіпорын емес, облысты айтпағанда, ел экономикасындағы алар орны батпандай, бюджеттің де қалтасын қампайтатын ірі өндіріс орындары. Бірақ, естіген бір бөлек, көзбен көрген бір бөлек. Осы мақсатта облыстық қоғамдық кеңес мүшелері бір топ журналистермен аталған индустриялық аймаққа пресс-турмен барып қайтты.

➔ 3-бетте

• КӨКЕЙКЕСТІ

16-ШЫ ХРОМОСОМА аутизм немесе шеңбер шеңгеліндегі кішкентай жүрек

Жансая СӨРСЕНБАЙҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Ата-ана үшін баласы – бары. Көзінің ағы мен қарасы. Оның көңіліне қаяу салып, ренжіткенге жаныңды ауырады. Жыласа жүрегің қоса жылап, жаныңды қоярға жер таппай кетесің. Біреудің тиіскені, құлағаны, сүрінгені былай тұрсын, бұл күнде белең алған бала дертіне дәрмен қайдан? Соны ойланайық. Бала дерті, оның ішінде, атамыз ауырмаған аутизм деген аурудың алдын алмаққа не шара бар? Аутизм туралы ойлануға итермелеген жалғыз-ақ жағдай. Ол – жақын танысымның баласының «ерекшелігі». Адам көзімен көріп, қолымен ұстаған соң ғана, әр нәрсенің байыбына барып, тұңғығына бойлайды емес пе?

Ақыры сол таныстың басындағы ахуал аутизмді тереңнен тергеуге түрткі болды. 2000 жылдарға дейін атауын анда-санда еститін едік. Көзбен көргеніміз осы. Бұл ахуал екінің бірі, егіздің сыңарында кездесуі әбден мүмкін.

Баланың еркелігі дегеніміз – «ерекшелігі» боп шықса ше?! Басқадан алабөтен баласын балабақшаға өзі апарып, өзі әкелетін таныстың мұндай күйі – сол бала мен ата-ананың басында батпан-батпан мәселе барын аңартқандай. Әйтпесе, бұл тақырып мен үшін жат еді. Қолға қалам алғанымның да себебі сол.

Құрығанда, танысымның басындағы жағдайды жұрт боп шеше алмасақ та, кейінгілердің керегіне бір жарар деген ниетте...

➔ 5-бетте

Қарағанды облысы әкімінің орынбасары

Ермек Алпысовпен

ИНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦИЯ

«Қарағанды облысында шағын және орта бизнесті дамыту туралы»

10 қазанда

15:00-ден 18:00-ге дейін

egov.kz порталында

Қор қоржыны қампайды

Сағыныш ӘБІЛ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Медициналық сақтандыру қоры – медициналық қажеттілікті өтеудің негізгі көзі. Дамыған елдер тәжірибесінде оң нәтиже көрсеткендіктен, еліміздің медициналық жүйесінде қолданысқа енді. Тоғыз айдың қорытындысымен аймақта медициналық сақтандыру қорына 36 млрд.теңгеден астам қаражат түскен.

Атап айтқанда 20,8 млрд. жұмыс берушілерден, 15,9 млрд. жұмыскерлердің, мемлекеттік жекеменшік әріптестік шарттары бойынша жұмыс істейтін өңірдің жеке кәсіпкерлері мен төлеушілерінің жарналары. Бірыңғай жинақ төлемінен 125 млн. теңге аударылған.

– Медициналық сақтандыруға тұрақты жарналар мен аударымдар ғана «сақтандырылған» мәртебесінің болуын және МӘМС пакетінен медициналық қызметтерге қол жеткізуді қамтамасыз ететінін естеріңізге сала кетейік. Егер

мәртебе болмаса, қай айларда жарналар жоқ екенін біліп, себептерін түсініп, берешегін өтеу қажет, – дейді медициналық сақтандыру қоры бөлімінің бас сарапшысы Жанар Ракишева.

Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандырудан адамдардың 15 санаты босатылған. Олар – күндізгі бөлімде оқитын студенттер, жұмыс істемейтін жүкті әйелдер, жұмыссыз ретінде тіркелген азаматтар, зейнеткерлер және басқалары. Қор қаражаты медициналық көмекке жүгінген өңір тұрғындарының шығынына жұмсалады.

Баспасөз – 2023

Санаттар	Жеткізусіз	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін		6 ай 5834,60	5900,80
Жеке	12 айға 4116	12 ай 11669,20	11801,60
Жазылушылар үшін		6 ай 3086,60	3092,80
		12 ай 6173,20	6185,60

25 қазаннан 25 қарашаға дейін жеңілдікті тарифтер
(бір жылға жазылу шартымен)

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2023 жылға жазылу науқаны басталды. Газетке жазылуды «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, Ермаков көшесі, 33-үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда ресімдеуге болады.

Газетке 6 айға және бір жылға жазылуға болады.

Анықтама телефоны: 8 771 528 86 46, 8 702 656 70 61
E-mail: otdel.pochtovyy@bk.ru

Санаты	Жеткізусіз	«Қазпошта» АҚ каталогымен қала бойынша	«Қазпошта» АҚ каталогымен аудан/ауыл
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін		10229,20	10433,60
Жеке	3492	5549,20	5669,60
Жазылушылар үшін			

«Қазпошта» АҚ каталогы бойынша 12 айға жазылу бағасы:
Назар аударыңыз!

«Ortalyq Qazaqstan» газеті редакциясында баспа бағасы бойынша
(жеткізу қызметтерінің құнынсыз) балама жазылу жүргізіледі.

● ОБЛЫС ӘКІМІНІҢ ЖҰМЫС САПАРЫ

Балқаштың ажары артады

Қарағанды облысының әкімі Жеңіс Қасымбек Балқаш қаласында қоғамдық кеңес мүшелері және қалалық мәслихат депутаттарымен бейресми кездесу өткізді. Өңір басшысы қалада болып жатқан өзгерістер туралы және Ел Президентінің тапсырмалары аясында жоспарланып отырған жұмыстар жайлы айтты.

Қазір Балқашта инженерлік желілер, қасбеттер мен жолдар жөнделуде, аулалар абаттандырылып, тұрғын үй салынуда.

— Өздеріңіз білетіндей, қалада су құбыры желілері ескі, олардың 85 пайызының тозығы жеткен. Сондықтан, екінші және үшінші кезектегі су құбырын қайта құру басталды. Үш жыл ішінде 120 шақырым су құбыры желілері қайта жаңартылуда. Биыл 23 шақырымды ауыстыруда жоспарлап отырмыз, — деді кездесу барысында облыс әкімі.

Жөндеу жұмыстары Тоқырау — Саяқ су құбырында да жүргізіліп жатыр. Биыл 4 шақырым құбыр ауыстырылады, бұл тұрғындарды сапалы ауыз сумен қамтуға мүмкіндік береді. Болашақта жыл сайын 15 шақырым құбырды жөндеу жоспарлануда.

Жеңіс Қасымбек Қоңырат шағын ауданындағы өзгерістер туралы да жұртшылыққа айтып берді. Онда тұрғындардың өтініші бойынша дене шынықтыру-сауықтыру кешені салынып, жылу желілерін жаңарту жұмыстарын жалғастыруда. Жұмыстың 40 пайызы орындалыпты. Орталық жылытуға 66 көпқабатты үй, 4 әлеуметтік нысан және 44 жеке тұрғын үй қосылды. Жоба толық аяқталғаннан кейін орталық жылыту желісіне қосымша 170 жеке үй қосылатын болады және жаңа көпкөптерлі тұрғын үйлердің құрылысы қарқын алады.

Жеңіс Қасымбек жергілікті билікке тұрғын-үй коммуналдық шаруашылығының барлық жобаларын мерзімінде тапсырылуын қатаң қадағалауды тапсырды. Ал тұрғын үйді бөлу кезінде кезекте тұрған жетім балаларға назар аудару қажет. Сонымен қатар, өңір басшысы көгалдандыру жобасын әзірлеуді тапсырды.

— Тұрғындардың айтуынша, жасыл желектер аз, қалалық жағалауды абаттандыру туралы көптеген шағымдар бар. Бұған ерекше назар

аудару керек. Балқаштықтардың серуендеуге, демалуға арналған орны болуы тиіс. Қалада туристік кластерді дамыту үшін заманауи қонақ үйлер салу қажет. Біз сіздермен мерзім сайын осындай кездесулер өткіземіз, сіздер маған қалада не істелгенін және не нәрсеге назар аударуымыз керек екенін айтасыздар, — деді Жеңіс Махмұдұлы.

Кездесуде сонымен бірге Балқаш инфрақұрылымын дамыту, туристік әлеует және қаланы дамыту жоспарлары көтерілді.

— Біздің барлық тақырыптарымыз толығымен талқыланды. Мысалы, бізді «Балқаш — Алматы» теміржол қатынасы мәселесі толғандырады. Бұл бізге өте қажет. Менің әріптестерім 17-ші орамда мектеп салуды сұрады. Аудан кеңейіп келеді, жаңа оқу орны қажет. Бізді естіді, барлық мәселелер шешіледі деп үміттенеміз. Ал,

біз қоғамдық кеңестің мүшелері ретінде әкімдікке барынша көмек көрсетеміз, — дейді Балқаш қалалық қоғамдық кеңесінің мүшесі Гүлнар

Шайкенова.

Сондай-ақ, облыс басшысы магистральдық су желілеріндегі құрылыс-монтаждау жұмыстарын, Балқаштағы балалар технопаркін және тұрғын үй құрылысын аралап көрді.

Жеңіс Қасымбек 10-шы және 12-ші шағын аудандардағы құрылыс алаңдарына барды. 10-шы шағын ауданда 45 пәтерден тұратын екі үй салынуда. Тапсыру мерзімі келесі жылға жоспарланған. 12-ші шағын ауданда 10 және 12 пәтерлі екі қабатты екі таунхаус бой көтереді. Барлық орталық коммуникациялар тартылды. Осы жылдың соңында тапсыру жоспарлануда.

Облыс әкімі Жидебай батыр ескерткішінің ашылуына да арнайы қатысты. Батырдың тасмүсіні «Астана» аллеясында бой көтерді.

● ТАҒАЙЫНДАУ

Облысқа бас имам тағайындалды

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Облыстық Әнет баба атындағы орталық мешітте, жұма намазының алдында Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының Қарағанды облысы бойынша жаңа өкіл имамын ҚМДБ Төрағасының орынбасары, наиб мүфти Сансызбай қажы Құрбанұлы таныстырды. ҚМДБ-ның төрағасы, Бас мүфти Наурызбай қажы Тағанұлының бұйрығымен аймақтың бас имамы лауазымына бұған дейін Теміртау қаласының бас имамы қызметін атқарған Естай Айтұғанұлы Әбдіғали тағайындалды. Ресми шара облыс әкімінің орынбасары Ербол Әліқұлов пен облыстың діні істері жөніндегі басқармасы басшысы Дулат Халелдің қатысуымен өтті.

Ал, Қарағанды облысының бас имамы ретінде он жылға жуық абыройлы қызмет атқарған Өмірзақ қажы Қазкенұлы зейнет демалысына шықты. Жиында оның иығына шапан жабылып, құрмет көрсетілді. ҚМДБ-ның төрағасы, Бас мүфти Наурызбай қажы Тағанұлының шексіз алғыс хатымен марапатталды. Облыста асыл дініміздің абыройын асқақтатып, жамағаттың бірлігі мен татулығын нығайту жолында аянбай қызмет еткендігі үшін мешіт жамағатының шексіз алғысына бөленді. Бұл қызметте ол 2013 жылдың сәуірінен бастап, қоғамды дамыту, конфессияаралық және этносаралық келісімді нығайту үшін адал еңбек етті.

Облыс әкімінің орынбасары Ербол Әліқұлов аймақ басшысы Жеңіс Қасымбектің атынан Өмірзақ қажы Қазкенұлына жасампаз еңбегі үшін алғыс білдіріп, Алғыс хат пен естелік сыйлық табыс етті. Ал, Естай Айтұғанұлын тағайындалуымен құттықтай отырып, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың жақында Қарағанды облысына жұмыс сапары барысында тілге тиек еткен мемлекеттіліктің сақталуы туралы салмақты пікір, орамды ойын ескере келе: «Біздің күшіміз — бірлікте!» деп айрықша атап айтты.

— Дін мен келісім мәселелері үнемі бақылауда. Жұмысыңыз барысында Сіз оларды әрқашан бірлікке шақырасыз деп үміттенеміз. Біз үнемі қасыңызда боламыз және кез келген минутта көмекке келуге және қолдау көрсетуге дайынбыз, — деді Ербол Шымкентбайұлы.

Өз кезегінде Өмірзақ қажы Бекқожаұлы асыл інді қастерлеп, имандылық пен бейбітшілікті насихаттау барысында өзіне құрамыз» деп жатырмыз ғой. Өз басым «жаңа» деген дүниелерге келісе бермеймін. Біз даму стратегиясын алға қойып, жоспар бойынша жұмыс жасауымыз қажет. Қағаз жүзінде емес, іс жүзінде іске асыруымыз керек. Мен осындай мемлекеттің болғанын қа-

қолдау көрсеткен азаматтарға, облыс әкімдігіне шексіз ризашылығын білдірді.

— Үштөбе, Ростовка ауылдарында, Жаңаарқа ауданында және басқа да аудан, қалаларда мешіттер мен медреселер, қарилар орталығы ашылды. Алдағы уақытта тағы да бой көтермек. Алла Тағала аймағымызды, елімізді бірлік пен татулықтың, ынтымақтың мекені етпей! Енді, осы жаңа имам, Естай бауырымызға құрмет көрсетіп, қолдап, бірге асыл дініміздің бекемдігі жолында иық тіресе қызмет ететіндеріңізге сенемін, — деді Өмірзақ қажы Бекқожа.

Естай Айтұғанұлы Әбдіғали — 1995 жылы 18 қаңтарда Қарағанды облысы, Шет ауданы, Жұмыскер ауылында туған. 2001-2012 жылдары сол ауылдағы орта мектепті бітірген.

2012-2015 жылдары Астана қаласындағы «Нұр Астана» медресесінде діни сауат ашып, 2016-2019 жылдары Е.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде «Дінтану» мамандығы бойынша білім алған.

2015 жылы Саран қаласының мешітінде ұстаздық қызмет атқарса, 2016-2018 жылдары Бұқар жырау ауданы, Ростовка ауылындағы «Балкен ана» мешітінің бас имамы қызметін атқарған.

Ал, 2018-2020 жылдары Нұр-Сұлтан қаласындағы «Ырыскелді қажы» мешітінде наиб имам, 2020 жылдың ақпан-маусым айларында республикалық «Әзірет Сұлтан» мешітінің наиб имамы, 2020 жылдан осы уақытқа дейін Теміртау қалалық орталық «Әлихан Бөкейхан» атындағы орталық мешіттің бас имамы қызметін атқарды.

● ЫҚЫЛАС

Қасым-Жомарт Тоқаевтың кандидатурасын қолдау жөніндегі халықтық коалиция форумында Мемлекет басшысы көтерген ұлтты ұйыстыратын 7 қағидат көңілден шықты.

Осы 7 қағидаттың ішінде маңыздыларына маман ретінде пікір айтатын болсақ, рухани үндестік мәселесі өте орынды көтерілді. Себебі, бұған дейін де елімізде руха-

Бірлік рухани үндестіктен басталады

ни мәселелерді көтерген бағдарламалар болғаны рас. Бірақ, олардың дені халықтың рухын көтеретін деңгейге жете алды деп айта алмаймыз. Шынында, атағы жер жарғанымен, нәтижесі көрінбеді.

«Төл тарихымыз, ана тіліміз бен ата дініміз — елді біріктіретін бірегей құндылықтар. Оны дау-дамайға айналдыруға болмайды. Жұртты

адастырып, теріс жолға салудан сақтанған жөн», — деді Президент. Шынында, рухани үндестік болатын болса, оның тілі, жалпы ұлттық құндылықтары ашық түрде насихатталуы керек. Кез келген мемлекеттің тілі, мәдени құндылықтары басым болады. Ол басқа ұлттар тарапынан ешқандай қарсылық, қарама-қайшылық тудырмауы керек. Бірқатар

елдердің саяси жүйесінде өздерінің ұлттық идеологиясын, тілін, құндылықтарын насихаттауда басқа ұлт оны тыңдауға, құрметтеуге мәжбүр. Осы орайда батыл саясат керек екенін айтқым келеді.

Айдос БӘДЕЛҰЛЫ,
саясаттанушы.

● САЙЛАУ-2022

Мерзімінен бұрын өтетін Президент сайлауына аз уақыт қалды. Оның маңызы туралы айтылып жатыр. Иә, бұл — ел тарихындағы елеулі өзгеріс. Әділетті Қазақстан құрудағы негізгі әрі басты бағытты мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қыркүйектегі «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Жолдауында толық айтып берді. «Ел ертеңі — жастар». Мемлекет басшысы осы тұрғыда жастардың да мәселесін назардан тыс қалдырмады. Саяси науқан әрі жастар жайында Сәкен Сейфуллин атындағы облыстық академиялық қазақ драма театрының басшысы Құрман Қалымовпен сұхбаттасқан едік.

— Құрман Өмірбекұлы, Президент өкілеттігін 7 жылға ұзарту дұрыс шешім деп ойлайсыз ба? Бұл мерзімде Президент өз бағдарламаларын жүзеге асырып үлгерме ме?

— Бір бағыт. Бір жоспар. Бір бағдарлама. Осы идеяларды іске асыру үшін осындай шешімге келген болар. Ал, енді бір жағынан сайлау — шығын. Расы керек, оны көзбен көріп жүрміз. Әрі талай уақытыңды алады. Соның бәрін алдын ала ойлап, осындай шешімге келген болар.

Тәуелсіздік алғанымызға 30 жыл-

дан енді асты. Біз — жас мемлекетпіз. Бізде бәрі бар. Қарыштап дамудың даңғыл жолына түсу қажет. Ал, ол үшін нақты жоспар мен нәтиже қажет. Сондықтан, жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін сапалы жұмыс қажет. 7 жылдың аралығында нәтижелі де са-

Құрман ҚАЛЫМОВ:

«Нәтижеге қол жеткізу үшін сапалы жұмыс қажет»

палы жұмыс атқаруға болады.

— Сайлаудан не күтесіз?

— Сайлау десе ең бірінші елдің тыныштығын ойлаймын. Себебі, елде халықты арандататындар, теріс пікір жеткізетіндер әлі де бар. Әлеуметтік желіде түрлі пікір таратып, халықты көтереді. Сондайлардан аулақ болға-

нымыз жөн.

Қандай дүние істесек те жақсылыққа жоримыз ғой. Мемлекет басшысы халыққа Жолдауында қай саланың болмасын мәселесін көтеріп, оны шешудің жолдарын ұсынды. Біз соған жұдырықтай жұмылып жұмыс

жасауымыз қажет. Сонда біз күткен нәтиже болады.

— Мемлекет басшысы жастарға үміт артып отыр. Сіздіңше, Әділетті Қазақстанның жастары қандай болуы керек?

— Жалпы, біз «Жаңа Қазақстан

жастарға үміт артып отыр. Сіздіңше, Әділетті Қазақстанның жастары қандай болуы керек?

лаймын. Ал, ол үшін жастардың күші қажет. Тың идея мен бастама, күш-жігер мен ынта — жастарда. Сондықтан, Мемлекет басшысы жастарға сенім артып отыр. Халықтың сауатын жетілдіріп, білімін тереңдетіп оқыту қажет. Егер біз білім, мәдениет және спорт саласын алға қойсақ, даму дәуірінің жаңа кезеңіне тез көтерілген болар едік.

Және де сонау жылдары дүркіреп тұрған талай кәсіпорындарымыз бар еді. Өкінішке қарай, қазір олар жоқ. Солардың ісін қайта жандандырсақ, ел экономикасының дамуына үлкен үлес қосар еді.

— Жастардың сайлауға деген белсенділігі қандай?

— Меніңше, бәсеңдеу секілді. Олай дейтінім, мектепте, жоғары оқу орындарында берілетін білім патриоттық бағытқа негізделмеген. Егер біз патриоттық ұғымды дұрыс түсіндіре алмасақ, қиын болары хақ. Онда біреудің айтқанымен жүретін ұрпақ өседі. Сондай бір дүниені қаңтар оқиғасы кезінде көрдік. Иә, сол жердегілердің басым бөлігі — жастар. Ал, мұндай дүниелердің алдын алу үшін жастарды тәрбиелеу қажет. Жастарды тәрбиелеу үшін үлкен мәдениет қажет. Нақты стратегия құрып, соған жұмыс жасау керек.

— Уақыт тауып, сұхбаттасқаныңыз үшін рахмет!

Сұхбаттасқан Ербол ЕРБОЛАТ.

Отандық өндіріс ордасы

(Соңы. Басы 1-бетте)

QAZTEHNA: БІР АУЫСЫМДА 4 АВТОБУС

Жалпы, статистикалық деректер Қазақстанда 82 158 автобус тіркелгенін көрсетеді. Бірақ, 20 жылдан астам қолданылған 35 733 автобустың әбден тозығы жеткен. Ал, 25 442-сі қауіпсіздік нормаларына мүлдем сәйкес келмейді. 14 692 данасы 3-10 жыл аралығында қолданыста. Осының ішінде бүтін бір мемлекеттегі небары 6 251 автобус қана қызмет еткен мерзімі 3 жыл аралығында әрі нормаларға сәйкес.

Осы орайда жұмысын аз ғана уақыт бұрын бастаған зауыттың алға қойған мақсаты зор екенін айту керек. Мысалы, QazTehna елдің автобус паркін 7 мыңға ұлғайтуды көздеп отыр. Одан бөлек, машина құрастыру саласында 2 мың адамды жұмыспен қамтитыны тағы бар. 2024 жылға дейін бюджетке құйылар қаржы да ауқымды. Яғни, 6 млрд. теңге. Аз қаржы емес.

Зауыт демекші, ел арасында QazTehna жайлы түрлі қауесет бар. Қалаішілік қатынаста, одан бөлек, мектеп оқушыларын тасымалдап жүрген Yutong брендінің жайлы әрі жаңа автобустарын күнде көріп жүрсең те, оның Қарағандыда, оның ішінде Саранда шығарылып жатқанына сену үшін көзбен көру керек. Әлемдегі жолаушылар көлігін өндіретін Yutong компаниясымен серіктестік орнатқан кәсіпорын басшылығы көлік тетіктерін Қытайдан әкелетінін жасырмайды. Оның өзінде түгелдей емес. Мысалы, автобустар бөлшегінің 33 пайызы жергілікті материалдардан құрастырылады. Алдағы жылда бұл көрсеткіш 50 пайыздан асады деген жоспар да бар. Автобустардың әр тетігін бұраудан бастап, шанағын бояуға дейінгі күрделі процесс зауыт цехында жүргізіледі. Қытайдан дайын күйінде келетіні – қозғалтқышы ғана. Басқасының бәрі жергілікті жерде жасалады. Жұмыскерлер бір ауысымда 4 автобус дайындап үлгереді екен.

– Біз 2 жыл ішінде шамамен 400 автобус дайындап, еліміздің әр өңірлеріне жібердік. Негізінен тапсырыс бойынша жұмыс істейміз. Автобусты клиенттер Өнеркәсіпті дамыту қорының қолдауымен өте тиімді шарттарда өнімді лизингке ала алады. Сондықтан, әр тұтынушы өз қалауы бойынша автобустарға тапсырыс береді, – дейді QazTehna бас директоры

Арғұлан Майконов.

Бүгінде көмірсутек отынымен жұмыс істейтін қоғамдық қалаішілік көлікті заманауи электромодельдерге ауыстыру – әлем мегаполистерінің ұстанған бағыты. Әуелден экологиялық қауіпсіздік тұжырымдамасын ұстанатын Yutong компаниясы электробус шығаруда әбден маманданған. Бұл бағытты QazTehna да ұстанатынын айту керек.

Бірақ, қызықтырғаны – электробустардың бағасы. Мәселен, Саранда шығарылған дайын электробустың бағасы – 100 млн. теңге. Дәл осындай су жаңа көлікті Қытайдан алып келу үшін екі, тіпті үш есе шығындаласыз. Мысалы, 12%-ы – ҚҚС, 10 %-ы – кедендік баж салығы, одан бөлек, утиль жиыны, тағысын тағы бар. Осылай, өзге автобустардың да құнын есептей беріңіз.

Бірақ, қазір 500-ден аса адам жұмыс істейтін зауытта жұмыс күшінің жетіспейтінін айтады Арғұлан Майконов. Осы орайда, облыстық қоғамдық кеңес мүшесі Ниқанбай Омарханов зауыт басшылығына жұмыскерлер ипотекаға пәтер алу үшін несие беруді қарастыруды ұсынды. Бұл – болашақтың еншісі.

Кәсіпорын негізінен Оқу және ағарту министрлігімен шартқа отырған. Яғни, балаларды тасымалдау үшін мемлекеттік стандартқа сай келетін автобустарды шығарады. 208 автобус еліміздің тоғыз облы-

сындағы білім беру ұйымдарына жіберіlmек.

Одан бөлек, тапсырыс берушінің қалауы бойынша мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған автобустар да құрастырылады. Түрлі опциялары бар, қосымша пештер орнатылған, бағасы қымбат электропандусымен жабдықталған автобустың құны – 38 млн. теңге.

Биыл жыл соңына дейін қоғамдық көлік желісін жаңарту бағдарламасы аясында өңірлерге 700-ден аса автобус пен электробус жеткізу жоспарланып отыр.

ARTEL БРЕНДІ ҚАРАҒАНДЫДА ЖАСАЛАДЫ

«Saran» индустриялық аймағында орналасқан кәсіпорынның тағы бірі – Silk Road Electronics зауыты. Құрылысы екі жылдан кейін аяқталуға тиіс кәсіпорын Artel брендімен теледидар, электр су-жылытқыш, шаңсорғыш, асүй плитасы мен желдеткіш секілді тұрмыстық техникаларды шығаратын болады. Жоба жетекшісі Мұхтар Омаровтың айтуынша, кәсіпорын іске қосылғанда жылына 1 млн. 100 мың тұрмыстық техника шығарып, 1500 жаңа жұмыс орны ашылады. Қазірдің өзінде басшылық персоналды іріктеп, кәсіпорын есебінен Өзбекстанда оқытуды бастап та кеткен. Silk Road Electronics шығаратын өнім құны сырттан әкелетін тұрмыстық бұйымдармен салыстырғанда айтарлықтай төмен екенін де айту керек. Себебі, тетіктерінің

көп бөлігі Қазақстанда дайындалады. Мысалы, жартылай автоматты кір жуу машиналары – 62 700 теңгеден, асүй плитасы – 65 800 теңгеден, электр пеші – 26 500 теңгеден, шаңсорғыштар – 27 300 теңгеден, ал теледидарлар – 67 мың теңгеден, су жылытқыштары – 35 000 теңгеден басталады.

Кәсіпорынның бұдан бөлек жоспарлары да бар екен. Атап айтқанда, бұған дейін Ресеймен жұмыс істеген Samsung, Indesit тәрізді ірі фирмалармен де келіссөздер

де ауыл шаруашылығы техникасы дөңгелектерін өндіре бастайды. Яғни, өндірісті өңірдің сұранысы да осыған сәйкес. Зауыттың жобалық қуаты жылына 3,5 миллион дөңгелек шығаруға есептелген. Ал бюджет кірісі – жылына 43 млрд. теңге.

Зауыт шикізатының канифоль, күкірт, бояғыштар секілді түрлері – Қазақстанның өзінікі. Одан бөлек, 2025 жылы Атырауда мұнайды қайта өңдеу комбинаты іске қосылғанда, шикізатты сол жерден

автобустарды рамасынан бастап, түгел өздері құрастыратынын көзіміз көрді. Бұған дейін, Қытайдан дайын күйінде әкеліп, тек, төрт дөңгелегін ғана бұрай салады екенді, естіген едік. Маман ретінде олай емес екенін көрдік. Кішкентай бұрандасының өзі осы жерде бұралады. Автобустарына сұраныс та жоғары. Көш жүре түзеледі. Осы жердегі зауыттардың барлығының келешегі зор, – дейді Ниқанбай Омарханов.

● ЖАҒЫМДЫ ЖАҒАЛЫҚ

Жылы аялдамалар көбейеді

Жылы аялдамалар қысы қатты Қарағандыға қажет-ақ. Қала тұрғындарының қамы үшін жылы аялдамалар бой көтере бастаған еді. Жыл соңына дейін тағы 13 жылы аялдама салынып бітіуі тиіс. Олардың бесеуі – Майқұдықта, сегізі – қалада.

Қасымхан ҒАЛЫМ,
«Ortalyq Qazaqstan»

– Бүгінгі таңда аялдамалардың қаңқасы жасалды, коммуникациялар дайындалды, төсеніштер төселіп жатыр. Келесі аптада біз бірінші павильонды орнатуды бастаймыз. Аялдамаларды жолаушылардың ең көп шоғырланатын орнына қоямыз. Келесі жылы да осы бағыттағы жұмыс жалғасады, – дейді Қарағанды қаласы әкімінің орынбасары Мейрам Кожухов.

Павильонның қыста жылытатын, жазда салқындататын құрылғысы бар. Онымен қоса USB розеткалары арқылы телефоныңызды қуаттай аласыз. Сыйым-

дылығы – 25 адамға дейін.

Жылы аялдамалар Майқұдықта: Көгілдір тоғандар және 19-шы шағын аудандары, «Ласточка» аялдамасы, Жаңа Майқұдық және «Горняк» базарында бой көтереді. Ал, қалада: Кеншілер МҮ (екі жағынан), Орталық әмбебап дүкені (екі жағынан), «Шығыс» базары (бір павильон), «Таир» сауда үйі (бір павильон), Шахтеров даңғылындағы «Корзина» аялдамасы (бір павильон), «Политех» аялдамасы (бір павильон).

● ПРЕЗИДЕНТ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАЙ ОТЫРЫП...

Жол жөндеу басталды

«Қарағанды-Қарқаралы тасжолын жөндеуді тапсырамын. Қарқаралының туристік әлеуетін арттыру мақсатында бұл жұмысты алдағы екі жылдың ішінде аяқтау қажет», – деді Қасым-Жомарт Тоқаев. Бұл жұмыстар биылдың өзінде басталып, 197-207 км аралығындағы жол орташа жөндеуден өткізілді. Келесі жылы қалған 74 шақырым жол жөндеуден өткізілетін болады. Бұл өз кезегінде өңірдің тек туризм саласының дамуына ғана емес, жалпы өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына тың серпін беретіндігі сөзсіз.

Баршын ЕРТИСҚЫЗЫ,
Қарқаралы ауданы әкімінің
баспасөз хатшысы.

Мемлекет басшысы Қарағанды жұртшылығымен кездесуінде облыстың тыныс-тіршілігімен танысып, нақты мәселелерді талқылау үшін арнайы келгенін атап өтті. Сондай-ақ, өңірдің тарихы мен ел руханиятында алатын орны туралы атап көрсетті.

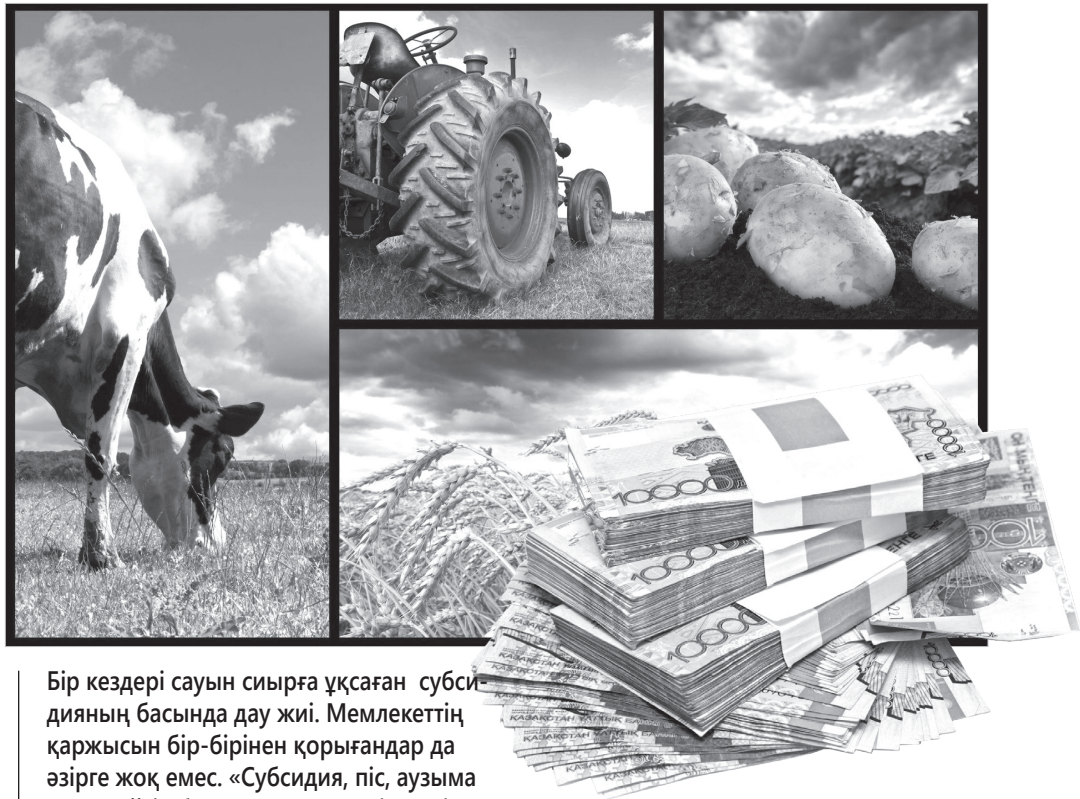
Ел Президенті Қарағанды өңірінің алдағы уақыттағы даму бағыттарын айқындап берді. Оның ішінде аймағымыз үшін айрықша қуанышты жаңалық Қарағанды – Қарқаралы бағытындағы тасжолды жөндеу туралы тапсырма берді.

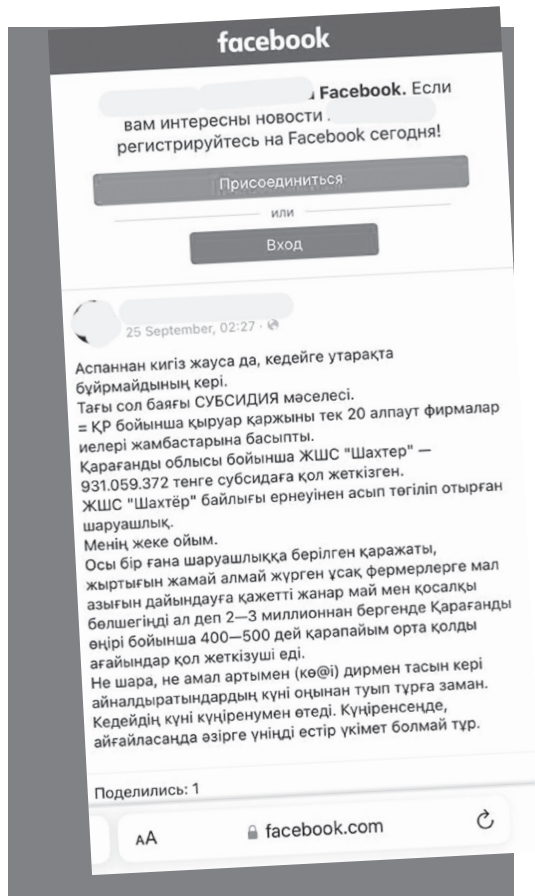
● МӘСЕЛЕНІҢ МӘНІСІ

Субсидияның «өзі жақсы, көзі жақсы» деген түрі жоқ

Бір кездері сауын сиырға ұқсаған субсидияның басында дау жиі. Мемлекеттің қаржысын бір-бірінен қорығандар да әзірге жоқ емес. «Субсидия, піс, аузыма түс!» дейтін бұрынғы қарадүрсін үрдіс жоқ. Қазір әр субсидияның тиыны-теңгесі есептеулі. Оның соңында Үкімет дейтін іздеушісі бар. Электронды құжат дендеп енгенде, тіпті, адами фактор жоққа тән. Шаруашылықтың арасында кім сауатты шаруасын жүргізеді, сол субсидия алып, тасы өрге домалайды. Бүгінгі уақыт талабы – осы. Мұны неге айттық?

Қызғалдақ АЙТЖАН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бұдан біраз бұрын әлеуметтік желіде, атап айтқанда, фейсбукте Нұра ауданындағы «Шахтер» ЖШС-нің ірі көлемде субсидия алғаны, осыған орай «шағын шаруашылықтарға субсидия неге жоқ?» деген сұрақ қойылды қарапайым халық тарапынан. «Байдың асын бай-ғұс қызғанғандық» емес, әрине. «Шахтердің» шарапаты бір ауыл түгілі бірдей аймаққа тиіп тұрғанда, мұнымыз қисынсыз сұрақ секілді. Әйткенмен, субсидия жарықтық шудан қашан ада еді? Біздің пәрыз – ақ-қарасын білу.

Сонымен, ауыл шаруашылығы басқармасы «Шахтер» ЖШС-не берілген қормақты субсидияның заңға еш томпактығы жоқтығын атап отыр. Субсидияның сұраушысы бар. Оның қалай және не үшін берілетіндігі құжаттарда анық жазылған. Берілген субсидия да құжатқа сай.

– Жалпы, төленетін субсидия – салған инвестицияның, шыққан шығынның бір бөлігін – қайтару есебінде беріледі. Мысалы, 1 млрд. теңге инвестиция салса, оның 250 млн. теңгесін қайтаруды мемлекет. Ал, егер суармалы жерді қалпына келтіру бойынша шығын шығарса, оның 50 пайызы өтеледі. Біреуге «оның көзі жақсы, өзі жақсы» деген субсидия жоқ.

Субсидия – құйылған инвестиция немесе алған дәрі-дәрмегінің, шығарған шығынының бір бөлігін өтеу.

«Шахтер» ЖШС былтыр 10 млрд. теңгеге инвестиция тартты. Оның қайтарылуы тиісі 25 пайыз – 2,5 млрд. теңге. Қалған шаруашылықтарға келсек, олардың салған инвестициясы мен шыққан шығыны аздықтан субсидиясы да – сол шама. «Шахтердің» алған субсидиясының қормақты болуы осы, – дейді ауыл шаруашылығы басқармасы басшысының орынбасары Сырым Бошпанов.

Өсімдік шаруашылығында субсидия тұқымға, сатып алған минералды тыңайтқыштарға, пестицидтарға қатысты төленеді. Суармалы суға қатысты алған суының бағасын арзандату да көзделген. Бұған дейін көпжылдық шөп өсіргендерге бұйырған. Бүгінде ол субсидия түрі жоқ. Алынып тасталған. Өсімдік шаруашылығындағы субсидия тізілімі – бұл.

– Сонымен қатар, инвестициялық салым салған агро-өнеркәсіп субъектісінің шығарған шығынының бір бөлігін қайтару бағдарламасы бойынша жаңа техника сатып алуда немесе қандай да бір қойма салғанда, басқа да құйған инвестицияның 25 пайызын төлейді. Суармалы жерлерді іске қосуда

шығынның 50 пайызы өтеледі. Бұл субсидияның ерекшелігі – адам өзінің салған шығынын дәлелдеп, іске қосқанда ғана төленетіндігі. Одан бұрын ешкімге ештеңе де жоқ. Сонымен бірге, несие алса, оны 6 пайызға дейін арзандату мақсатында банктің ставкасын субсидиялау іске асады, – дейді Сырым Бошпанов.

Ал, мал шаруашылығында селекциялық жұмыс жүргізгенде, оның ішінде, асыл тұқымды, тауарлы малға (ірі қара, қойға) төленеді. Асыл тұқымды малдың аталығына, аналығына бір бөлек. Сондай-ақ, сүтті бағыттағы сиырлардан сауылған сүтке де, малдың басына байланысты субсидия бар. Құс фабрикаларына әр жұмыртқа үшін кейінгі уақытта төлене бастады. Егер құс фабрикасы балапан алған жағдайда оның құны қайтарылады.

Бүгінгі таңда облыстағы жалпы субсидия көлемі – 25,5 млрд. теңге. Бұнда былтырғы жылдан бергі қуаңшылыққа байланысты мал азығын арзандату мақсатында әр аналық мал басына 10 мың теңгенің субсидиясы да қарастырылған.

– Алғашқы кезде бөлінген қаражат аздығынан 20 бастан – 150 басқа дейінгі аналығы бар шаруашылықтарға төленген. Оған шаруашылықтар арасында наразылық туындады. Мұндағы негізгі мақсат – ұсақ шаруашылықтарды қамту еді. Содан наразылықтан соң қосымша ақша қарастырылып, 200 бас аналығы бар шаруашылыққа төленуде. Бұған 1 млрд. теңге қаржы бөлінген. Алғашқыда 500 млн. теңге, қосымша 500 млн. теңге берілді, – дейді орынбасар.

Жалпы, облыста статистика бойынша 12 мыңнан астам шаруашылық бар. Оның ірісі 100-ге жетер-жетпес. Дей тұрғанымен, төрт түліктің есімі жақсы. Мысалы, ірі қара жылына 3,5 пайызға өссе, бүгінде оның саны 517 мың екен. Жылқы 10-12 пайызға көбейіп, 317 мың шамасында. Қой 3,2 пайызға өскен, 646 мың, ешкі – 178 мың. Сонда қой-ешкі 1 млн-ға жуық көрінеді.

– Бір қуанарлығы – мал басын өсірумен бірге, оның қасына шаруашылықтардың назар аударғандығы. 2021 жылдың қорытындысы асыл тұқымды ірі қара 7,4 пайызға өскенін көрсетті, – дейді Сырым Бейсбайұлы.

Сонымен, субсидия турасындағы бірқатар түйін тарқатты. Бүгінгі заман «битке өкпелеп, тоныңды отқа жағатын» заман емес. Керісінше, кім-кімнен де, мейлі, ол аса тағын асығанғандықтан соңында жүргендер болса да, жан-жақты дамуды, ұдайы ізденуді, әрі сауаттылықты қажет еткен уақыт. Субсидия да сондай...

● МЕЗГІЛ МӘСЕЛЕСІ

Жер кезегі қалай жылжып келеді?

Қазір мемлекет тарапынан ел тұрғындарының өмір сүру жағдайын жақсартуға арналған түрлі бағдарлама мен ауқымды жобалар бар. Соның бірі – Қазақстан Республикасының азаматына берілетін тегін 10 соттық жер телімі. Бүгінде Қарағанды қаласы бойынша 10 соттық тегін жер учаскесі кезегінде 29500 азамат есепте тұр.

Сағыныш ӨБІЛ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бағдарламаның шарапаты ҚР Жер кодексіне байланысты Қазақстан Республикасының әрбір азаматына қала басынан 0,1 га. ауылдық округтерде 0,25 га жеке тұрғын үй құрылысын салу үшін беріледі. Бастапқы уақытта 2 жылға жалға, тұрғын үй құрылысын аяқтағаннан кейін жекеменшікке беріледі. Яғни сатылмайды.

Жалпы, жер кезегіне елдің кез келген азаматы электронды үкімет порталы арқылы кезекке тұра алады. Әрі оның жылжығандығы туралы мәліметті де көруге мүмкіндігі бар.

Тегін жерден үмітті болғанымен, ұзын-сонар кезектің жылжуы баяу. Себебі, инфрақұрылымы жоқ аумақ пайдалануға берілмей тұр әзірге.

Бірнеше жылдан бері кезекте тұрған Мағжан (аты өзгертілді) есімді азаматтың қалаға көшіп келгеніне 6 жыл болған. 2 жылда жер алып, баспана салам деген мақсатына жете алмады. «Асыққанмен амал жоқ. Амал бар ғой. Ақшаң болса...» деп жауабын жылы жаба салды. Әр жағы айтпаса да түсінікті болғандай.

Қарағанды қаласы жер қатынастары бөлімінен «ҚР Жер Кодексінің 44 бабының 5-3 тармағына сәйкес жеке тұрғын үй құрылысы үшін жер учаскелерін беруге су және электрмен жабдықтау желілерімен қамтамасыз етілген алаңдарда ғана рұқсат етіледі. Қажетті инфрақұрылымның болмауына байланысты бүгінгі күні азаматтарға жер учаскелері берілмейді» деген жауап келді.

Бос жер болғанымен, инфрақұрылымын тартуға да қыруар қаражат қажет.

Кезегін қаншама жыл күтіп, уақыты келгенде сатып жіберетіндер де бар екен. Бұл қалай? Жер учаскесін табыстау туралы әкімнің шешімі қабылданады. Яғни, 3 жылға жалға алады. Егер осы аралықта, жер иемденуші құрылыс нысандарын

жүргізген жағдайда ғана өз атына тегін жер учаскесін рәсімдей алады. Одан кейін барып қана сатуға құқығы бар. Егер белгіленген 3 жыл ішінде құрылыс нысаны аяқталмай қалса, арнайы комиссияның шешімімен уақыты тағы ұзартылады.

Заңға сәйкес үй құрылысын салу үшін 3 жыл мерзімге жалға берілген жерлер сатуға, сыйға беруге және тағы басқа іс-әрекеттерге жол берілмейді. Яғни, заңмен тыйым салынады. Дегенмен, бұл әрекеттің үй саламын деушілерге тиімді жағы да бар.

– Мен, Күнгейден жерді жекеменшіктен 2016 жылы 700 мың теңгеге сатып алдым. Ол кісі осы мемлекеттік бағдарлама арқылы алған екен. Мен құрылыс бастағанда ешқандай инфрақұрылым болмады. Көрші-маңайдан су тасып күнелттік, бастапқыда. Кейін үй салушылар қатары артып, ел етек-жеңін жинаған тұста, облыс, аудан әкімдеріне кіріп, мәселе көтерілгеннен кейін жүзеге асты. Сең қозғалып, қажетті электр, су және кәріз жүйесі тегін тартылды. Тек сол нүктеден үйге тарту ақылы болды. Су тарту құжаты, құбыры, техникасымен 70-80 мыңға шықты. Электр жүйесіне рұқсат қағазы 15 мың теңге, электронды есептегіш құрал – 250 мың, орнатуы 80 мың теңге. Бұл – мен жер алған кездегі баға. Қазір бәрі өсіп кеткен. Жердің құнының өзі 3 млн. теңге көлемінде қазір, – дейді Алтынбек Сайдолла.

ҚР Жер кодексінің 92 бабының 2-тармағында, егер құрылысқа арналған жер учаскесі оны беру туралы шешім қабылданған күннен бастап үш жыл бойы мақсатына сай пайдаланылмаса, мәжбүрлеп алып қоюға мүмкіндік бар. Бұл жеке тұрғын үй құрылыс тәртібімен жүзеге асатындығы көрсетілген.

«Танысы бардың тынысы бар» деп, танысын болса ғана кезектен тыс жер аласың деген пікір негізсіз деп айтуға болады. Себебі, жергілікті әкімдердің әрбір жер учаскесі бойынша табыстау туралы қабылдаған шешімін құзырлы орган қызметкерлері жіті бақылап отырады. Яғни, азаматтардың кезектен тыс бағдарламаны пайдалануына жол берілмейді.

● ДЕНСАУЛЫҚ

Тұмау

Күн суытып, тұмауратушылардың қатары көбейді. Әсіресе, балалар арасында ауырғандар көп. Мұны бала ағзасы түрлі вирустарды тез қабылдайтындығымен түсіндіреді мамандар. Тұмау көпшілікте кездесетін вирусты инфекция болғанымен, оны елемеге болмайды.

Жансая ОМАРБЕК,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бүгінде жіті респираторлы вирустық инфекцияны (ЖРВИ) қоздыратын 200-ден астам вирус түрі белгілі. Олар тыныс алу жолдарының шырышты қабаты арқылы енеді. Көбінесе жұтқыншақ, өңеш, трахея, бронхтар арқылы ағзаға түскен вирус сол жерде қабынудың пайда болуының басты себебі. Қарағанды қалалық бірінші медициналық-санитарлық көмек орталығының педиатрия бойынша маманы Ольга Кононованың айтуынша, вирус ағзаға түскеннен кейінгі 2 сағаттан бастап бірнеше күн ішінде өзін «көрсете» бастайды. Ал, аурудың асқынғанын дене қызуы көтеріліп, әлсіздік, бас ауруы, мұрын біту, жөтел сияқты белгілерден байқауға болады.

– Баланың барлығы вирусты тез қабылдағыш. Оларда инфекция тез өршиді, асқынуды да жылдам. Вирусты инфекция амбулаториялық жағдайда емделеді. Мобильді бригада немесе жедел жәрдем шақырып, бірден ем тағайындайтын алуға болады. Кей жағдайларда ауруханаға жатқызу да мүмкін. Өз бетінше ем жасауға болмайды, – дейді дәрігер.

Оның айтуынша, көп жағдайда ата-аналар бірден баланың дене қызуын түсіруге тырысады екен. Бұл қате.

– Температураны түсіруге асықпаймыз. 38,5 градус қалыпты саналады. Бұл уақытта балада иммунитет қалыптасады. Ағзаның өзі күресуі керек, – дейді Ольга Кононова.

Ауырған баланың тамақтануында айтарлықтай өзгеріс жоқ. Дәрігер бала тамақ жегісі келмесе, оны қынаудың қажеті жоқ деп есептейді.

– Бастысы, суды көбірек ішуін қадағалаған жөн. Бала салмағының әр келісіне 30 мл. су болғаны дұрыс, – дейді ол.

Десе де аурудың алдын алған жөн. Таза ауада жүру, денені шынықтыру, қолды жиі жуу – күнделікті қарапайым іс-әрекеттер болғанымен, берері мол. Тұрақты түрде жасап жүрсе, нәтижесін береді.

– Вакцина салдыру да профилактикалық шаралардың бірі. Біздің емханада ресейлік гриппол + вакцинасын салдыруға мүмкіндік бар. Оның құрамында полиоксидоний деп аталатын иммуномодулятор бар. Оны 6 айдан асқан балалардан бастап сала беруге болады. Бір айтары, ересектер екпені бірден алса, 6-35 ай аралығындағы балаларға араға 3-4 апта салып, екі кезеңмен жасалады, – дейді О.Кононова.

16-ШЫ ХРОМОСОМА аутизм немесе шеңбер шеңгеліндегі кішкентай жүрек

(Соңы. Басы 1-бетте).

ШЫНДЫҚ НЕ ДЕЙДІ?
Шыбын жанды шыжғыра шырылдап тұрып шындыққа тура қарамайынша, қоғамның қотыры жазылмай, қанды іріңі қара етке батып қала бермек. Қандай жағдайда да жауырды жаба тоқитын менталитетімізге тән әдет сүйегімізге сіңіп кеткені сондай – көз алдымыздағыға мән бермейтін, көріп тұрып сезбейтін мәңгірттеу әрекеттер жасаймыз. «Ауруын жасырған өлетінін» біле тұра, дертін деңдетпей, емдеуге енжарлық танытар біздей ел бар ма деп кейде ойлайсың да қоясың. Жанымызды жеп, сыбана сөйлеуімізге себеп көп. Осынау дертке шалдыққан бала санының жыл өткен сайын өсіп бара жатқан дерегі, күні кеше Қостанайда аутизмге шалдыққан жұдырықтай Мәдинаның мерт болуы – балалар арасында белең алған аутизмге ерекше назар керектігін мына қоғамға қара жамылған қайғымен тағы ескертті.

Деректер елімізде аутизммен ауыратын балалар саны 6 мың дейді. Ескерілгені – есепке алынғаны ғана. Есепсіз ел ішінде «еркетотай», «тентек», «бұзақы», «қояды ғой» деген сылтаулармен қаншасы еменнен тысқары қалды? Ойланып көрдік пе?

Қарағанды облысында мұндай ерекше балалардың саны – былтырғы дерек бойынша 491. Облыстық психикалық-медициналық-педагогикалық комиссия мәліметтері соңғы 4 жылда аутизмге шалдыққан балалар саны 231-ден екі есеге өскенін мәлімдейді. Бұл да – есептерісі.

АТАДАН КЕЛГЕНДІ АУРУ ДЕМЕЙМІЗ
Атадан келгенді ауру демейтін қазақ қоғамы үшін бұл дерт расымен де жат. Қазаны оттан, төрі қонақтан босамайтын қазақтың қара домалақ баласы томаға-тұйық, кісікіктеніп кетеді деп ойлау – бір түрлі. Әйткенмен, ақиқат басқа. Кісікіктік бар. Бар ғана емес, жыл өткен сайын ондай балалардың саны көбеюде. Оларды ерекше балалар дегенімізбен, қамқорлық жасауға ден қоймай келеміз. Қазақ әуелден көппен біте қайнаспайтын баланы тұйыққа телиді. Тұйық дегеніңіз, бұл ешкіммен селбесе сөйлеспейтін, сұрасаң ғана тіл қатып, сұрамасаң сыр бермейтін қазаққа ғана тән кейіп. Ал, аутизм бұл барып тұрған науқас секілді. Мінез емес, қазақы қалып емес. Басқа түскен ата-анаға ғана «бай-тал түгіл бас қайғы». Бұл жағдайда көп ата-ана тек саяқ жүріп шешім іздеуге мәжбүр. Сондықтан болар, бақырғанымен базинасын өткізе алмай жүргені. Десек те, қазір бұл балалардың ата-аналары бірігіп, ерекше баланы ел қатарына қосатын амалдар қарастырауда. Дәл осындай мақсатта «Арда Қарағанда» қауымдастығы да құрылған еді. «Аутист балалардың ата-анасының ассоциациясы» қоғамдық қоры 2014 жылы осынау балалардың науқасына көз жұма қарамаған отбасылардың арқасында дүниеге келген.

– Біздің мақсатымыз – балаларымыз бір-бірімен және басқа да балалармен араласа алатындай инклюзивті орта құру. Осыған байланысты біз Қарағанды университеті, Қарағанды техника құрылыс колледжі, №27,54 орта мектептерімен тығыз қарым-қатынастамыз. Балаларымызбен шараларды жоспарлап, өткізуді үйренеміз. Сол арқылы дені сау инклюзивті орта қалыптастырып, балалардың әлеуметтенуіне ықпал етеміз. Сонымен

ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІК

15 қазаннан бастап Қарағандының қоғамдық көлігінде сараланған тариф қолданыла бастайды. Автобустар мен маршруттарда ONAY! көлік картасын пайдаланатын жолаушылар 80 теңге, қолма-қол ақшамен жүретіндер 150 теңге төлейтін болды.

Назым ДҮТБАЙ,
«[Ortalıq Qazaqstan](#)»

Қалалық коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің басшысы Әлібек Дюсембековтің айтуынша, бұл тарифті енгізу туралы шешіммен Әділет министрлігі келіскен. Тиісті қаулыға «Автомобиль көлігі туралы»

қатар, тәжірибемізді өзге отбасылармен бөлісеміз. Баланың дамуын бақылап, оны ұйымдастыруды да үйретеміз, – дейді қауымдастық жетекшісі Анастасия Быкова.

Қарағанды облысында мұндай ерекше балалардың саны – былтырғы дерек бойынша 491. Облыстық психикалық-медициналық-педагогикалық комиссия мәліметтері соңғы 4 жылда аутизмге шалдыққан балалар саны 231-ден екі есеге өскенін мәлімдейді. Бұл да – есептерісі.

«ҚАТАРҒА ҚОСАМ ДЕСЕ, ҚАРА ТЕҢІЗДІ ДЕ ҚАЙЫҚСЫЗ ӨТЕР ЕДІМ»
Сонымен, аутизм деген не? Медицина тілінде, Респубикалық психикалық денсаулық ғылыми-практикалық орталығының ақпаратына сәйкес, аутизмдік спектр бұзылулары (АСБ) – өзара әлеуметтік әрекеттесу және қоғамдық байланысты бастау мен қолдау қабілетінің тұрақты тапшылығымен, сондай-ақ, шектеулі қызығушылықтармен, жиі қайталанатын мінез-құлық әрекеттерімен сипатталатын жалпылама дамудың бұзылысы (WHO). Яғни, түсінікті тілмен айтқанда дамуда кешеуілдеу. Бұл кезеңде баланың ақыл-есінің даму процесі тоқтайды. Алға мақсат, жоспар құра алмауы, айналага қызығушылығын жоғалтуы да осыдан. Шеңберден шыға алмай, одан шығуға қайтығып, маңайдағы топтан өзін төмен ұстап, ілгіш келеді. Бұл дерттің балаға қайдан келетінін нақты ешкім толық зерттеп, біле қойған жоқ. Оның әйтеуір бала психикасында мидағы бұзылыстар екенінен ғана хабардар.

«Аутизм» грек тілінен аударғанда «өзім» дегенді білдіреді екен. Демек, аутизмге шалдыққан баланың өз әлемі бар. Ол – сырт елмен тіл табысып, араласып-құраласуға құлықсыз. Өзімен-өзі отырғанды, өзімен-өзі жүргенді жөн көреді. Қалыпты жағдайды бұзуға, өзгертуге ниеттенбейді. Қатты дыбыс, ұрыс-керістен шошиды. Қандай да бір өзгерістер орын алса, одан жаны күйзеледі. Осындай біршама сырт белгілері бары аян. «Аутизм» терминін алғаш рет швед психиатры Эйген Блейлер 1911 жылы ашқан. Бір ғасырдан астам уақыт өтсе де, бұл ерекшелікті қалай пайда болатынын жіктеп-жіктетп беруге адамзаттың ақылы әлі де жетер емес. Бірақ, мамандар көбіне бұл жағдайдың 70 пайызы генмен берілетіндігін мойындай-

ды. Ген дегеніміз – қан, қарапайым тілмен. Сонда біз бұрын-соңды бұл дертке душар болмасақ, қанға қалай сіңді деген сұрақ келеді. Жо-жоқ. Бұл дерт адамзат басына бүгін ғана түспеген болса керек. Тек қазақы қалпымыз мұны мойындағысы келмеген. Тұйық деп, қала берді жуасқа балап, баланың болмысындағы өзгеріске мән бермейміз. 16-шы хромосоманың мутациясы аутизммен байланысты. Ал, адамзаттың қаны неге бұзылды? Бұл жағы әлі беймәлім. Аракідік вакцинамен байланыстырған мысалдар кездеседі. Алайда, әлем оны жоққа шығарды. Дегенмен, әлі күнге баласының аутизмге шалдығуына вакцинаның әсері бар деген пікір жоғалған жоқ.

Ердос (есімі өзгертілді):
– Қызым туғанда қандай да бір ауытқы бар деп еш ойлаған жоқпыз. Қатардағы сәбидей қол-аяғы сау қалпында туды. Біз сыр-тұның саулығына қарап, дені сау деп білдік. Уақыт өте келе, қызымның осы бір дерті анықталған соң, түнде ұйқы қашты. Көзге көрінген сәбиіңнің науқас екенін мойындау, мейлінше, қиын. Қолыңда қаражатың болмаса да, әйтеуір, дауа іздеуге дайын тұрады екенсің. Не берсем де берейін баламның саулығына садақа деп.

Қазір жасы екіде. Әрекеттері өзгеше. Оны өсе келе байқадық. Өзімен-өзі, үйдің іші толған бала болса да, мән бермейді. Іздесең бір бұрыштан ғана табылады. Кейде соны көріп жүрегім қан жйлайды. Көзге жас та іркіліп қояды. Аң-таңмын. Бұл не сынақ? Қанымызда

“

Ашық ақпараттарға үңілсеңіз, жағдай біз айтқаннан әлдеқайда күрделі секілді. Мысалы, Орегон мемлекеттік университетінің (АҚШ) аутизм институты директоры Эрик Фон Бонның сараптамалық бағалауы бойынша, Қазақстанда 59 000 балада аутизм белгілері бар көрінеді. Олардың жағдайынан біздің қоғам – бейхабар.

бұрын-соңды бұл дертпен ауырған адам болмаған. Содан әйтеуір, қазақ бір себепші, бір күнәһар іздеуге бейімбіз. Күдігім сол – әйелім вакцина салдырғаннан кейін осындай болды дегенді несіне жасырайын. Бірақ, оған еш дәлел жоқ. Қазіргі таңда арнайы мамандары бар балабақшаға апарамыз. Соның әсері ме әлде қалай, біршама өзгерістер байқалғандай. Бала бұрынғыдай емес жан-жағына қызыға бастады. Сұрақтар қойып, сөйлесуге әрекеттенеді. Үмітім зор. Қатарға

қайта қосса, Қара теңізден қайықсыз өтер едімнің кейпіндемін. Бірақ мұндай кәнігі мамандарды жолықтыра беру де бақ қазір, біз секілділерге. Ал, жалпы айтарым, қоғамда біздің балалармен жұмыс істейтін ұйым-мекемелер көп болса екен. Мүмкіндік болса соғұрлым оңалу да жылдамдай ма деген үміт, – дейді әке жүрек.

Зерттеулер мұны дерт демеіді. Баланың болмысындағы, жаратылысындағы ерекшелік ретінде қабылдайды. Өзіңдік өзгешелігі болса да, ол қалыпты өмір сүре алады. Тіпті, кейбір зерттеулер бұл ерекше балалардан аса бір қабілетті, қарымды мамандар, данышпандар шығатынын да айтқан. Айталық, Эйнштейн, Билл Гейтс, Ньютон, Бетховен және өзге де атақтарда аутизмнің ашық сипаты кездеспегенімен, «Аспергер» синдромы көрініс тапқан. Бұл нені меңзейді? Шеңбердің шеңгеліндегі балалардың дамуына қоғам ерекше ден қоюы керектігін һәм болашағының жарқын болатынын күмәнданбай қолдай білу керектігін ескерткендей. Ата-аналар да, мамандар да баланың бұл ерекшелігіне ерте назар салып, әбжіл қимылдаса, аутизмді жеңе алатынына сенімді. Баланың өз әлемінде жалғыз қалуына жол бермеуде уақыттың алар орны ерекше. Уақытылы әрекеттенсе, дендеген дертке де дауа табылатынын айтаты мамандар. Тағы да жоғарыдағы айтқанға айналып соғамыз. Баланы әу бастан қадағалап әр қимыл, іс-әрекетіне мән беріп сақ болған абзал. Үйге жұмыстан қанша шаршап келсек те, балаға көңіл бөліп, оның ойымен санассақ, болашағына бағдар болуда да бір қадам алда болатынымызға кепілдік бар.

ЖИЙРМА ЖЫЛДАҒЫ ЖАҒДАЙ МӘЗ ЕМЕС
Соңғы жиырма жылда аталған дерт белгілері бар балалар қатары көбейіп кеткенін қоғам енді аңғара бастады. Ашық ақпараттарға үңілсеңіз, жағдай біз айтқаннан әлдеқайда күрделі секілді. Мысалы, Орегон мемлекеттік университетінің (АҚШ) аутизм институты директоры Эрик Фон Бонның сараптамалық бағалауы бойынша, Қазақстанда 59 000 балада аутизм белгілері бар көрінеді. Олардың жағдайынан біздің қоғам – бейхабар. Ал, белгілеріне барынша қолдау қажет екен. Оны да көз көріп, құлақ естіді. Таңсық емес. Аутизммен күресте ең басты ескерілуге тиісі – уақыт жоғалту мүмкіндікті жоғалтудың пара-пар екенін ұғу. Біздің қоғам балтары сыздамаса, басын имейді. «Тас түскен жеріне ғана ауыр». Шеңберден шыға алмай шырықпаған сәбидің дауысы қоғамның түсіне кірер ме екен?!

COVID-19

Қазан басталғалы ел аумағында коронавирустың таралуы тежелгендей. Статистикалық мәліметтер республика көлемінде күнделікті 50-60 жағдай анықталатынын көрсетеді. Дегенмен, басталған тұмау маусымымен бірге коронавирустың өршіп кету қаупі де жоқ емес.

КВИ көбеюі мүмкін

Жансая ОМАРБЕК,
«[Ortalıq Qazaqstan](#)»

Мұндай ойға Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының бас директоры Тедрос Аданом Гебреисустің сөзі жетелейді. Ол қазіргі уақытта Еуропаның бірнеше елінде COVID-19 өршігенін айтқан.

«Бұл күтілген жағдай. Себебі, күн суыды, адамдар бір ғимарат ішінде көп уақыт бірге өткізетін болды, оның үстіне, кейбір елдер шектеу шараларын алып тастаған. Алдағы уақытта да КВИ жұқтырғандар арта бермек. Бірақ, өлім-жітім көп болмауы тиіс, себебі, бізде вакциналар мен терапевтік құралдар жеткілікті» – деген болатын Тедрос Аданом Гебреисус. Ол әлі күнге дейін әлем бойынша «омикрон» штамының басым екенін және ұйым оның 300-ден астам түрін бақылап отырғанын атап өтті. Коронавирусқа қарсы шектеулер тұмау вирустарының да таралмауы әсер еткені рас. Дегенмен, қазір ешқандай шектеу жоқ, тұмаудың да белең алуы әбден мүмкін. Мұны айтып отырғанымыз, коронавирус пен тұмаудың белгілері ұқсас. Адамның оның қайсымен ауырғанын тек клиникалық зерттеулер арқылы анықтауға болады. Ресейлік пульмонолог Андрей Малавин қазіргі коронавирус мұның алдыңғыларынан қарағанда өзгеше екенін айтады.

– Коронавирустың қазіргі штамы жоғары тыныс алу жолдарын зақымдайды. Ларингитке ұқсас. Дене

ЖӘРМЕҢКЕ

Ауыл дәмі қалаға келеді

ҚАРАҒАНДЫЛЫҚТАР МЕН ҚАЛА ҚОНАҚТАРЫ

8, 15 және 29 қазанда

«АУЫЛ БЕРЕКЕ»
АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ ЖӘРМЕҢКЕЛЕРІНЕ
шақырылады

Сауданың басталуы 09:00

Қарағанды қ. «GLOBAL CITY» COO, 134-ші есептік орам

5 қарашада жәрмеңкелер Балқаш, Приозерск, Теміртау, Шахтинск және Саран қалаларында өтеді

Бүгіннен бастап облысымызда «Ауыл-Береке» дәстүрлі күзгі ауыл шаруашылығы жәрмеңкелерінің маусымы ашылды. Енді қала тұрғындары ауыл өнімін арзан бағада 8, 15 және 29 қазан күндері GLOBAL CITY сауда орталығынан сатып ала алады. Ал, 5 қараша күні Балқаш, Теміртау, Шахтинск, Приозерск және Саран қалаларында өтеді.

Қасымхан ҒАЛЫМ,
«[Ortalıq Qazaqstan](#)»

Бүгінгі өтіп жатқан жәрмеңкеге 250 миллион теңгенің 540 тонна ауыл шаруашылығы өнімі жеткізіліпті. Яғни, 52 тонна ет, 340 тонна картоп, 110 тонна көкөніс, 17 тонна сүт, 7 тонна балық өнімдері, 175 мың тауық жұмыртқасы және 10 тонна басқалай өнімдер сөреге қойылыпты.

Жәрмеңке тұтынушылары нағрықтық бағадан 10-15 пайызға төмен бағамен сатып алып, қысқа қор жинай алады.

Қарағандыда жәрмеңке GLOBAL CITY аумағында, 134-ші есептік

Бірыңғай карталарды 80 мыңнан астам азамат сатып алды. Бүгінгі таңда жолақысын төлеудің әртүрлі тәсілдері бар – карта, QR-код, көлік коды бойынша, SMS арқылы, сондай-ақ қолма-қол ақша.

Жолақысы қымбаттайды

Заңға сәйкес қол қойылып, ақпараттық құқықтық жүйелерде жарияланған.

Сондай-ақ, қала маңындағы бағыттардың тарифтері де қалалық бағыт тарифімен теңестіріліп, № 118, 145 экспресс-маршруттарының сапары үшін қосымша ақылар жойылады.

Жолақысын қолма-қол төлеген кезде жолаушылар ерекше үлгідегі қағаз билеттерді алатын болады. № 84, 100, 107, 121, 122, 127, 146, 165 қалаларлық маршруттарда тариф өзгеріссіз қалады, жолақысын тек қолма-қол төлеу керек.

Жауапты мекеме мамандарының айтуынша, қоғамдық көлікте жүру

бағасын өсіру автобустардың жүктемесі мен жолаушылардың нақты ағынын бақылауға, қосымша автобустарды желіге шығаруды жоспарлауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, алдағы уақытта тасымалдаушыларға мемлекеттік бюджеттен берілетін субсидиялардың мөлшері түзетіледі. Қазір қала автобустарындағы қолма-қол ақшасыз төлемдердің үлесі 60%-ға дейін өсіпті, күн сайын ONAY! картасы бойынша шамамен 150 мың төлем жасалады. Сараланған тариф енгізілгеннен кейін жолақысын электронд түрде төлеу 95%-ға өседі деген болжам бар. Өңірлік коммуникациялар қыз-

меті алаңында өткен брифингте мамандар, сараланған тарифті енгізу жолаушылар тасымалының барлық мәселелерін бірден шеше алмайтынын, қала тұрғындарына қолайлы жағдай жасау үшін автопарктер жыл соңына дейін 92 жаңа автобус сатып алатынын, тағы 40 көлік келесі жылы жолға шығарылатынын айтты.

Айта кетейік, ONAY! электронды төлем жүйесі Қарағанды қоғамдық көлігінде өткен жылдың желтоқсан айынан бастап енгізілді. Осы уақыт ішінде 195 мыңнан астам қарағандылық ONAY! картасын алған. Олардың 111 мыңға жуығы жеңілдетілген санаттағы азаматтарға тиесілі.

● МЕРЕЙ

«Ел ағасыз болмайды, тон жағасыз болмайды» деген халық даналығы бар. Қазақтың қасиетті топырағында туып, ұлтының намысы мен туын ұстау әр адамның басына қона бермейтін бақ. Дауылбай Мейрамұлы Құсайынов – сондай ұлт сөзін сөйлеген, халқына адал қызмет еткен, қоғам және мемлекет қайраткері.

Қазақтың бақ дарыған бай өлкесі қасиетті қара Нұраның төсінде туып, өсіп-өніп, еңбек жолын бастап, туған өлкесін он бір жыл қатарынан басқарып, бар ауыртпалығын өткеріп кәсіби маман, шебер ұйымдастырушы болды. Ауыл тағдырына немқұрайлы қарамай, өркендеуіне зор үлес қосқан жанашыр азамат.

Қарапайым отбасында дүниеге келген ол орта мектепті бітірісімен, Целиноград ауыл шаруашылық институтына оқуға түсті. Жолдамамен туған жерге оралды. Еңбек жолын мамандығы бойынша шалғайдағы Балықтыкөл ауылында механик болып бастап, өмір баспалдақтарының бәрінен өтті. Одан соң партия жұмысында ширады, тәжірибе жинақтады. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдары еліміздің барлық өңірінде қиындық болды ғой. Көнені қия алмай, жаңаны жия алмай ел сансырап қалды. Экономика, әлеуметтік сала ай санап құлдырады. Халық теңселіп кетті. «Ат ауыздығымен су ішер» деп аталарымыз тап осындай дәрменсіздікті айтса керек. Дәл осындай «ел ерге, ер жерге» қарап тұрған тұста Дауылбай Мейрамұлына ауданды басқару жүктелді. Он бір жыл бойы ауданды басқара жүріп, аудан экономикасын нарық қыспағынан шығарып, жоғарыдан қаншама нұсқаулар құнара түсіп жатса да, ірі шаруашылықтарды сақтап қалу үшін аянбай тер төккеніне Нұра халқы куә. Соның арқасында Нұрада миллиондап астық жинап, елді байлыққа кенелтіп отырған ірі шаруашылықтар сақталып қалғаны хақ. Дауылбай Мейрамұлы басқарған 11 жылда ауданымызда ауыз толтырып айтатын мол өзгеріс болды. Осы аралықта нарық қыспағынан ауданда бір де бір мектеп жабылған жоқ, бес-он оқушы болсын білім мекемелерін сақтап қалуға баршына күш жұмсалды. Олардың материалдық-техникалық базасын нығайту күн тәртібінен түскен емес. Жекешелендіру саясатына сәйкес сатылып кеткен мәдениет ошақтары коммуналдық меншікке қайтарылды, олардың бәрі қайта жөнделді. Бір де бір үлкенді-кішілі кітапхана жабылған жоқ, қайта ірілендіріліп аудандық кітапхана жүйесіне біріктірілді.

Қанат Отарбаев, «Ерен еңбегі үшін» медалінің, «Құрмет» орденінің иегері, «Парыз» сыйлығының лауреаты, Білім меценаты:

«Дауылбай Мейрамұлының өмір жолын өзі туып-өскен Нұра өңірінен бөліп қарауға болмайтыны баршаға аян. Ол кісінің шалғайдағы қойлы ауылда механик болып бастап, тәуелсіз қазақ елінің Парламент Мәжілісіне депутат болып сайланғандықтан дейінгі еңбек жолы – елдің көз алдында. Оның ішінде, Дәукең Нұра ауданының әкімі болып қызмет еткен 1996-2007 жылдар нағыз күрделі, қиын кезең еді. Бұл кеңестік жүйеден, үйреншікті болып қалған жоспарлы экономикадан бас тартып, елге беймәлім нарықтық қатынастарды қалыптастыру кезеңі болатын. Оқysten келген бұндай өзгеріс, әсіресе, ауыл шаруашылығына оңай соққан жоқ, тіпті күйретіп кетті десе де болады. Жоғарыдан жекешелендіру жөніндегі нұсқаулар толасыз түсіп жатты. Демократиялық үрдістердің дүмпуімен ауылдарда айқай-шуы көп жиналыстар өтіп, жұрт шаруашылық басшыларын тікелей өздері сайлауға көшті. Бірақ, мұндай жиналыстың көлеңкелі тұсы да аз емес еді. Соның салдарынан бұған дейін елді мекендерге тірек болып тұрған кеңсiарлар тарап, ұсақ шаруа қожалықтарына бөліне бастады. Елді ыдыратпай, ауылдардың қалыптасқан әлеуметтік нысандары мен инфрақұрылымдарын сақтап қалу үшін

Нұра ауданының Құрметті азаматы, «Құрмет», «Парасат» ордендерінің иегері, Қазақстан Республикасы Парламент Мәжілісінің IV шақырылымындағы депутаты, аптал азамат Дауылбай Құсайынов – 75 жаста.

Еңбекпен жиған абырой

жаңадан ұжымдық шаруашылықтар (серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, өндірістік кооперативтер) құрып, жаңаша жұмыс жүргізу бірден-бір дұрыс жол болатын. Басшылыққа нарықтық қатынастарды игере алатын, білікті, елге жанашыр адам қажет болды. Бұл ретте Дауылбай Мейрамұлы көрегендік танытып, өмірлік тәжірибесін, біліктілігін, тіпті беделін де осы жолға сарп етті десем асыра айтқандық болмас. Мен енді алысқа бармай, өзіме қатысты жайтты ғана баяндайын.

1999 жылдың көктемінде ауыл тұрғындарының қалауы бойынша, «Изенді» акционерлік қоғамына атқарушы директор болып сайландым. Шаруашылықты осы уақытқа дейін жалпай жекешелендіруден сақтап, мемлекет игілігінде ұстап тұрған «асыл тұқымды қой зауыты» деген аты ғана болатын. Аты дардай болғанымен, заты іске алғысыз жағдайда екен. Бұрынғы «Нұра» кеңсiарында болған 32 000 бас қой бұл кезде «бартер» деген баленің араныс жұтылып, небәрі 3000-ға жетер-жетпес қана бас қалыпты. Жұмыссыздықтан тұрғындардың бірсыпырасы жан-жаққа көшіп, ауылда қаңыраған үйлер көбейіп, бөлімшелер жабилуға шақ қалған екен. Шаруашылықты бұдан әрі ұстап тұру мүмкін болмағандықтан мемлекет 2000 жылдың аяғында акционерлік қоғамның бақылаушы пакетін (70%) тендер арқылы сатылымға қойды. Нағыз сын сағаты осы уақытта туды. Қазір несің жасырамыз, сол жылдары жекешелендірудің желеуімен қалалдағы небір ірі өндіріс ошақтары «бармақ басты, көз қыстымен» арзан бағаға сатылып жатқан еді ғой. Оның қасында ауылдағы шағын шаруашылық деген не, тәйірі?! Кез келген қалталы адамның түбімен қопарып сатып алуға мүмкіндігі бар. Қалт-құлт етіп тұрған шаруашылық «көлденең көк аттының» қанжығасында кетсе, ауылдың келешегін елестету де қорқынышты емес пе? Ағам Таңатар екеуіміз ақылдаса келе, туған ауылымызды сақтап қалу үшін тәуекел етіп, осы тендерге қатысуға бел будық. Қазір айтуға оңай болғанымен, ол кезде жеңіл болған жоқ. Әсіресе, қаражат жағы. Не керек, қамданып, қарманып құжаттарымызды тапсырдық, әйтеуір.

Әрине, бірінші кезекте аудан басшысы Дауылбай Мейрамұлына кіріп, алдағы жоспарымды айтып, ақыл-кеңес сұрадым. Ол кісі Қарағандыда өтетін тендерлік комиссияның мүшесі болғандықтан, отырысқа қатысуын қатты

өтіндім. Өйткені, басшы ретінде әлі оң-солын танып болмаған мен үшін, ол кісіден басқа сенетін адам да жоқ еді. Дәукең бірден қолдап, қолдан келер көмегін көрсететінін айтып, жігерлендіріп жіберді. «Бірақ, жылдың соңы ғой, аяқ астынан жоғары жаққа жиналысқа шақырып қалса, ренжімессің» деп алдын ала ескертіп те қойды. Сонымен, тендер өтетін күн де жетті. Көңіл күпті, күдік көп. «Дәукең келді ме екен?» деп жан-жағма жалтақтаймын. Белгіленген уақытта комиссия отырысына шақырды. Ішке кіріп барғанда ұзын столды жағалай отырған 15 шақты адамның арасынан Дауылбай Мейрамұлын көргенде қуанышымда шек болған жоқ. Ішкі бір түйсікпен «Енді бәрі де оң шешілетін болды ғой» деп ойладым. Комиссия мүшелері облыстық деңгейдегі әр саладан келген, кілең «мықтылар». Кезек-кезек сұрақтарын қойып жатыр. Мен болсам дайындап әкелген бизнес-жоспарымды қорғап алемін. Арасында аса сенбегендері де болды. Әңгіме ауаны «мынадай қиын кезде сырттан инвестор таппай тұралаған шаруашылықты көтеру мүмкін емес» дегенге сайса, енді біреулері «қой шаруашылығының келешегі бар ма, өзі? Қойдың басын 10 000 басқа өсіргеннен не пайда?», «еңбекақыны уақытылы төлей аласың ба?» деген сұрақтарға тіреді. Сұрақ-жауап аяқталған соң, комиссия төрағасы, мемлекеттік мүлік комитеті басшысының орынбасары Иванов Дәукеңе бұрылып «Дауылбай Мейрамұлы, қалай десек те ертең осы азаматтармен жұмыс істейтін өзіңіз ғой. Соңғы пікірді өзіңіз айтыңыз», – деді. Дәукең де дайындалып, ширғып отырса керек, бірден «мен бұл ағайынды жігіттерге сенемін. Себебі, олар сол жерде туып-өскен, сол елмен бірге біте қайнап, еңбекпен шыңдалған азаматтар. Елді осылар басқармағанда, басқа кімге сенеміз» деп кесімді пікірін айтты. Сол ақ екен, алдында ғана күнініп отырған комиссия мүшелері қозғалысқа еніп, бет-әлпеттері жылып сала берді.

Міне, сол оқиғадан бері 20 жылдан аса уақыт өтті. Дауылбай Мейрамұлының сол кезде артқан сенімін, жүктеген жауапкершілігін, ағалық қолдауын шама-шарқым жеткенше ақтауға тырысып жүрмін. Құдайға шүкір, ел орнында, ауыл бүтін, шаруашылық қалпыты жұмыс істеп жатыр. Менің айтып отырғаным өз басым бойланысты бір ғана мысал. Әйтпесе, Дәукеңнің кадр іріктеудегі адалдығы мен қолдауының

арқасында қаншама азаматтың басшылық қызметтегі жолы ашылғанын ел жақсы біледі. Осындай дұрыс таңдау жасай білудің арқасында ауданымыздағы іргелі шаруашылықтар кей өңірдегілердей тарап кетуден аман қалды. Өз кезегінде, бұл жалты ауданның тұтастығына, оның экономикасына оң әсер еткені айтпаса да түсінікті. Бүгінде Дәукеңнің ізбасар інілерінің көпшілігі зейнет жасынан асса да, әлі күнге дейін бір-бір ауылға тұтқа болып отыр. Өз басым Дауылбай Мейрамұлын қиын шақта еліне қамқор бола білген білікті басшы, шебер ұйымдастырушы, қысылғанда демеу болатын ақылшы, абзал аға ретінде қадір тұтамын. Әлі күнге дейін ағалы-індей сыйласып, амандық білісіп тұрамыз. Хабарласқан сайын елдің амандығын біліп, шаруаның жайын сұрап, тілеуқор болып жатқаны. Еліне еңбегі сіңген ерді елі де ұмыт-

пақ емес. Қажыр-қайратыңыз кемейі, қарттыққа берілмей, арқашан, амандықта болыңыз жаны жайсаң, жақсы аға!»

Нұралықтар үшін 2007 жылғы сайлау тарихи оқиға болды, себебі, бірінші рет біздің ауданымыздың тумасы, аудан әкімі Дауылбай Құсайынов «Нұр Отан» партиясының тізіміне енді. Мәжіліс депутаттығына сайланды, саяси сынақтан абыроймен өтті. Жеңістің бәрі жақсы. Дегенмен, ерен еңбекпен, шынайы тер төгумен, нақты істермен қол жеткізген жеңістің жөні бөлек. Сөйтіп, туған еліне, туған жеріне адал қызмет ете білген, білімі мен тәжірибесін, күш-жігерін жұмсаған, ауылдың мұң-мұқтажына әбден қанық Дауылбай Мейрамұлы Қазақстан Республикасының Мәжілісінде де ауыл шаруашылығын дамыту, шаруаларға жағдай жасау, олардың бірден жеміс бере қоймайтын жер төсіндегі бейнетті еңбектерін лайықты бағалау, оларға үкімет тарапынан қолдау көрсету шараларын жүзеге асыруға күш жұмсады. Тәуелсіз мемлекетіміздің аяғынан нық тұруына қосқан үлесі мен сол жолда еткен еңбегі бағаланып Дауылбай Мейрамұлы «Құрмет», одан соң «Парасат» ордендерімен марапатталды. Ал, келешегі кемел, өрісі ырысты, болашағы жарқын Нұраның абыройын асқақтатып, туын тіктеп, тірлігі мен бірлігін нығайтып, туған еліне қосқан сүбелі үлесімен Нұра ауданының Құрметті азаматы атанды. Бүгінде жетпіс бесіңкі кемесіне мініп отырған, абырой биігінен көрініп, мәртебелі тұғырда тұрған, еліне елеулі, халқына қалаулы азамат Дауылбай Мейрамұлы жұбайы Ғалия Құдайбергнқызымен төрт бала тәрбиелеп жеткізіп, ұлын ұяға, қызын қияға қондырып, балаларының қызығын көріп, немеренің қылығын қызықтап, шөбере сүйіп отырған бақыты жан. Ендеше, мерейлі жасқа жеткен Дауылбай Мейрамұлын нұралықтар атынан құттықтай отырып, зор денсаулық, ұзақ ғұмыр, қажымас қайрат тілейтінімізді жеткізу – борышымыз.

Уақыт пен қоғам жарыса жылжиды, заманның талабы өзгереді. Бірақ, адамдардың еңбегі ұмытылмайды, атақ-даңқы өшпейді. Олар жасаған еңбек болашаққа барар жолға төселген кірпіш сынды жылдар өткен сайын беки түспек. Өйткені, еңбек ешқашан ескірмейді де, ұмытылмайды да!

Бикен АХМЕТОВА,
Қазақстанның Құрметті журналисі.

● БІЛІМ ОРДАСЫНДА

Дәстүрді дәріптеген білім ордасы

Қоғамда аға буынның тарапынан жастарға айтылатын сын да, мін де көп. Өскелең ұрпаққа сенімсіздік танытып, көңілдері толмай жатады. Әрине, орынды. Мұхтар Шаханов айтқандай, «батыстың цивилизациясын алам деп, канализациясына батып бара жатқанымыз» рас. Осы олқылықтардың орынын толтыру мақсатында аудан орталығындағы «Руханият» қосымша білім беру орталығында «Салт-дәстүрлер» сыныбы ашылды.

Қарқынды дамып келе жатқан қоғамда ата салтымыз кенжелеп бара жатқандығы жасырын емес. Ал, бұл сынып осы орайда үлкен септігін тигізетіні анық. Бұл жерде балаларға қазақтың салт-дәстүрін үйретіп қана қоймай, қазақтың сүйегіне сіңіп, қанына дарыған ата салтын жаңғыртпақ. Шәкірттерді ұлтжанды тұлға қалыптастыру бұл орталықтың негізгі мақсаты.

Қазақ – баласын «ұят болады», «обал болады», «сауап болады» деген үш-ақ сөзбен тәрбиелеген ұлы халық. Дамыған елдердің этика негіздері мен мәдениетін бабамыз хат танымай тұрғанда-ақ біліп, баласының басынан сипап, арқасынан қағып үйреткен. Жігітті жігерлі етіп, қызды қырық үйден тыйып, қылықты қып баптаған. Дүниенің түпкір-түпкіріндегі ғалымдардың оқып зерттеген тәрбие негіздерін, біздің халық бесікте жаттып-ақ сіңірген. Сол себепті, қазақ баласы үшін қазақи салт-дәстүрден артық тәрбие жоқ.

Бұл – өңірде баламасы жоқ жалғыз үйірме. Шәкірттерге анасының құрсағына

біткен күннен бастап, кездесетін барлық салт-дәстүрлер туралы түсінік беріледі. Оқу бағдарламасы құрсақтық кезең, сәбилік кезең, балалық кезең, жасөспірімдік кезең, балғын жастық шақ, жастық шақ, кемелденген кезең, қарттық шақтарға бөлініп, әр кезеңнің ерекшелігі мен оларда кездесетін жөн-жоралғыларды қамтиды. Бұдан бөлек, практикалық сабақтар өтеді. Қыздар шаш өру, басқа да тұрмыстық салт құпияларын меңгерсе, ер балалар мал сою әдебі, табақ тарту, ет мүшелеу сияқты өмірде қажетті білімді игереді.

Әр бала – бөлек әлем. Санасы мен жаны таза балаға қандай тәрбие берсек, өмірі де солай жалғасып кете бермек. Бүгінгі қыз бен ұл ертең-ақ, әке мен ана атанып, ұрпақ тәрбиелейді. Олай болса, қазақтың баласына қазақи тәрбие берейік! Қазақ білімді болсын, сапалы болсын, саналы болсын!

Баян ҚҰДАЙБЕРГЕН,
«Руханият» қосымша білім беру орталығының педагогы.

БҰҚАР ЖЫРАУ ауданы.

● АКЦИЯ

«Қазақмыс Смэлтинг» ЖШС Балық шаруашылығы ғылыми-өндірістік орталығы Балқаш филиалымен бірлесіп Балқаш көлінің Бертіс шығанағына 180 мың сазан шабағын жіберді.
Балқаш көлінде балық шаруашылығын дамыту жоспары аясындағы іс-шара келесі аптада жалғасын тауып, көлге жіберу үшін тағы 55 мың сазан шабағы әкелінеді.

Көлге жіберілген шабақтар осы жылдың сәуір айында Алакөл сазандарының уылдырығынан өндірілген. Сөйтіп Қапшағай іргесіндегі арнайы шаруашылықта өсірілген. Міне, араға алты ай салып Балқаш көліне жіберілді. Мамандар әуелі шабақтар жеткізілген көліктегі судың температурасы мен көл суының температурасын салыстырды. Сәйкес екен, сынап бағанасында нөлден 14-15 градус

Сазан шабағын жіберді

жоғары көлемде. Сондай-ақ, ондаған шабақтың салмағын өлшеді. Әртүрлі, бірі 7 грамм болса, енді бірі 102 грамм басты.

Осылайша, шабақтар қалың қамыстың түбіне, күннің тынығында, желсіз уақытта көлге жіберілді. Онысы жыртқыш балықтардан қорғануына және көл суының температурасына бейімделуіне сеп.

– Көлге балық жіберу жұмыстары Балық шаруашылығы ғылыми-зерттеу орталығының ұсыныстары негізінде жүзеге асырылды. Игі шараның біздің Көкше теңізіміз үшін, көлдің тұтас солтүстік өңірінің фаунасы үшін маңызы зор. Табиғи ресурстарға қамқорлық танытсақ, көлді, көлді мекендейтін балықтардың түр-түрін сақтай отырып, келешекке аманаттаймыз, – дейді «Қа-

зақмыс Смэлтинг» ЖШС бас экологы Айнұр Төлеуова.

Балық шаруашылығы ғылыми-өндірістік орталығының Бас директоры, биология ғылымдарының докторы Қуаныш Исбеков атап өткендей, бұл күні мемлекет тарапынан балық шаруашылығын дамытуға ерекше көңіл бөлініп отыр. Осы мақсатта 2030 жылға дейінгі арнайы бағдарлама қабылданған. Мамандар ғылыми-зерттеу нәтижелерін басшылыққа ала отырып, балықтың сирек түрлерін қайта көбейтуге мүдделі.

Көлге жіберілген балық шабақтарының өсіп-жетілуі Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі Балық шаруашылығы комитетіне қарасты Балқаш-Алакөл облысаралық бассейні инспекциясы, Балық шару-

ашылығы ғылыми-өндірістік орталығының Балқаш филиалы, жергілікті әкімдік және «Қазақмыс Смэлтинг» ЖШС мамандарының жіті қадағалауына алынды.

Балықтың осынау сазан деген түрі Балқаш көлін 1906 жылдан бері мекендесе керек. Тіптен, бір кездері көлдегі балықтың 60-70%-ы сазан болған екен.

Мұндай экологиялық акцияны өткізудің маңызы зор. Оның үстіне, бүгінде көпшілік Балқаш көлінің таратылып бара жатқанына алаңдаулы. Қала құраушы кәсіпорының осылайша қоршаған ортаны, Балқаш көлін қорғауға атсалысуы расымен көңілге жылу ұялатады.

Қуаныш АМАНҚҰЛОВ.
БАЛҚАШ қаласы.

ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КЕШ

Ән қанатындағы ғұмыр

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қарағандыдағы Кеншілер мәдениет сарайында облыстық мәдениет архивтер және құжаттама басқармасы, облыстық тілдерді дамыту басқармасы, қала әкімдігі һәм қалалық мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің ұйымдастыруымен композитор, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Есжан Әміровтің «Өзіммен сырласу» атты шығармашылық кеші өтті. Оған Нұрлан Өнербаев, Досымжан Таңатаров, Гүлмира Сарина, Сержан Мұсайын, Дәуренбек Әрқенов, Сейіл Аяған, Меруеш Башай, Саят Әбдіғали сынды қазақ әнінің саңлақтары қатысып, кеш иесінің әндерін әуелетті.

Арқа даласын дүбірге бөлеген айтулы кеш «Арқа сазы» фольклорлық ансамблінің орындауында ықыластың «Жезкиік» күйімен ашылды. Ансамбль кеш соңына дейін дүлдүл әншілерді сүйемелдеп отырды. Көркемдік жетекшісі – Қазақстанның Мәдениет қайраткері Байғара Сәдуақасов. «Жұлдыз», «Аққу» би ансамбльдері мың бұрала билеп, әнге жан бітірді.

Есжан Сарманқұлұлы – еңбек жолын ауылдағы клуб меңгерушілігінен бастап, ғұмырын ұрпақ тәрбиесіне арнап, музыка әлемінен қол үзбей, түрлі тақырыптарда ән жазып келе жатқан арда азамат. Қасым Аманжоловтың «Махаббат періштесі» өлеңіне жазылған әнін Дәуренбек Әрқенов шықады.

Есжан Сарманқұлұлы мен ақын Серік Ақсұңқарұлы арасындағы шығармашылық байланыстың бе-

кемдігіне осы кеште тағы бір мәрте көз жеткіздік. Мұнда Серік ақынмен бірігіп жазған «Сарыарқам менің», «Қарағанды вальсі», «Есіл мен Нұра», «Ардагерлер», «Атажұрт – Абыралым», «Нүркеннің қырандары» сынды әндері әуеледі. Ғалым Жайлыбай, Зағыпар Шәкентаев, Қайрат Асқар сияқты белгілі ақындардың өлеңіне жазылған әндер де орындалды. «Сері көңіл» әні Нұрлан Өнербаевтың «Ардагерлер» әні Досымжан Таңатаровтың орындауында өте әсерлі болды.

Қазақтың ән өнерінің корифейі Илия Жақанов: «Есжанның әні салқын тартқан жүрекке ып-ыстық қан толтырып, нұрлы сезімге бөлейтін жан ләззаты. Ол – сон-о-у «Елім-айдан» бастап, ғасырлар бойы туындаған өлмес-өшпес әндердің нәрлі әуезінен емін-еркін сусындаған композитор. Оның му-

зыканттық бітімін, шабытының қайнар көзін танып, біле түскен сайын, әндерінің шөп басына тұнған таңғы шықтай, тап-таза ұлттық лиризміне балқып, жан-жүрегің елжірейді», – деп Есжан Әміровтің шығармашылығына жылы лебізін білдірген екен.

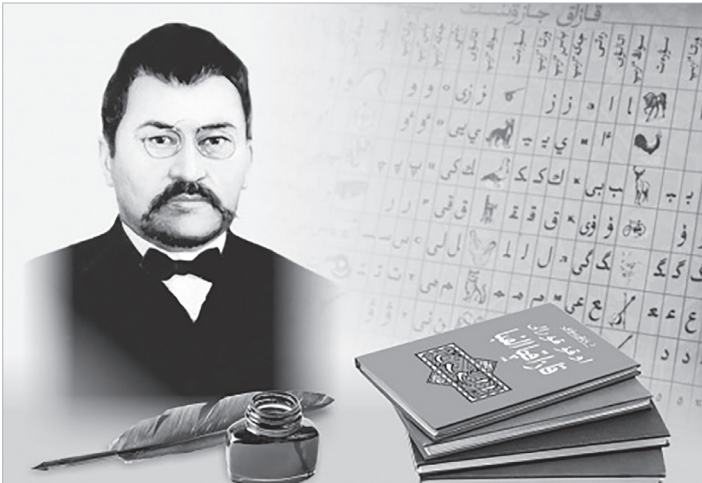
Өз кезегінде Есжан Сарманқұлұлы да рухани ұстазы Илия Жақановқа «Ән болып жаралдың» деген туындысын арнапты. Кеште бұл әнді Абай елінен түлеп ұшқан әнші, сазгер Гүлмира Сарина орындады.

Ал, ақын, Абай атындағы Мемлекеттік сыйлықтың иегері С.Ақсұңқарұлы: «Есжан Әміров – қазақ музыкасындағы болмыс-бітімі бөлек таланттардың бірі һәм бірегейі. Ел егемендігін алғалы батыстың поп-музыкасының буына жығылып, ата дәстүрінен жанылған қазақ әуенін Шәмші-Нұрғиса дәстүрімен қайта табыстырған Есжанның әндері Арқа жұртының арқасына әруақ қондырғандай болды», – деп өнердегі қанаттас бауырына зор баға берді.

Шырайлы шығармашылық кеш Саят Әбдіғали, Салтанат Мұқышева һәм Қарағанды гуманитарлық колледжі студенттері хорының орындауындағы сазгердің рухты асқақтатар «Мәңгілік Ел» әнімен түйінделді.

Мерейлі мереке соңында кеш иесіне Қарағанды облысы әкімі Жеңіс Қасымбектің ықылас гүлі тарту етілді.

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНА – 150 ЖЫЛ

Бұл күндері қазақ тіл білімінің негізін қалаушы Ахмет Байтұрсынұлының 150 жылдық мерейтойына арналған түрлі іс-шаралар орта мектептер мен түрлі оқу орындарында жиі өткізілуде. Әлихан Бөкейхан ауданындағы №53 мектеп-лицейінің мұғалімдері мен оқушылары қалыптасқан дәстүрге сәйкес, жыл бойы ұлы реформаторды өз деңгейінде ұлықтауда.

Ұлт ұстазы ұлықталуда

Атап айтсақ, 2022-2023 жаңа оқу жылында мектептің қазақ, орыс, шет тілдері кафедрасы ұстаздарының ұйымдастыруымен мемлекеттік және орыс тілдерінде «Ахмет Байтұрсынұлы – ұлы ағартушы», «Тіл білімінің атасы» және «Ұлт ұстазының нақыл сөздері» тақырыбында тәрбие сағаттары, танымдық әдеби поэзия кештері ұйымдастырылды.

Оған гуманитарлық пән-дер – А.Елубаева, Қ.Ұлибекова, С.Софина (қазақ тілі мен әдебиеті), Ж.Дюсееева, Е.Мансурова, А.Тұрлыбекова (орыс тілі мен әдебиеті), Ф.Төлеутай, Ә.Мұсатаева (шет тілдері) мұғалімдері атсалысты. Мектептің А.Тұрлыбекова бастаған тарих пәні оқытушыларының бастамасымен оқушылар арасында «Ахмет Байтұрсынұлы – тарихи тұлға» тақырыбында ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастырылды. Аукымды іс-шарада Алаштың рухани көсемінің

Дархан УӘЛИЕВ.

МӘДЕНИЕТ ОШАҚТАРЫНДА

Әуезов әлеміне саяхат

Заңғар жазушы Мұхтар Әуезовтің 125 жылдық мерейтойына орай Н.Гоголь атындағы облыстық әмбебап ғылыми кітапханада Мұхтар Омарханұлының өмірі һәм шығармашылығымен таныстыру, мол мұрасын зерделеп, шығармашылығын кеңінен насихаттау мақсатында «Қара сөздің хас шебері» атты әдеби-сазды кеш өтті.

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Кеш қонақтары Bolashaq академиясының қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының аға оқытушысы Меруерт Серікбайқызы ғасырлар бойы көшпелі тіршілікті бастан кешіріп, XIX ғасырдың бел ортасында жол айрығына келген қазақ өмірінің барлық сыны мен сырын, соры мен бағын теңдессіз тарихи тұлға Абай тағдыры арқылы әрі көркем, әрі түпсіз ой көзімен ашып берген суреткердің өмір жолына кеңінен тоқталды. Абай жолы эпопеясы мен асқан шеберлікпен жазылған шағын

әңгімелері, повестері мен драмалық шығармалары жайлы мағлұмат берді.

Сләмия Саттаров атындағы мектеп лицейдің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Тоғжан Ордабайқызы жазушының қазақ өмірінің нақты құбылыстарын, табиғи қалпын көрсететін қазақ әдебиетінің алтын қорына енген шығармалары «Қилы заман», «Көксерек», «Қорғансыздың күні», «Кінаишіл бойжеткен» жайында әңгімеледі.

Қазақтың дәстүрлі өнерін

жеткілікті деңгейде таратып, жас ұрпаққа тәлім беріп жүрген №2 балалар музыкалық мектебінің оқытушысы Жақсылық Ермекбайұлы А.Пушкиннен аударған «Татьянаның хаты» әнін және халық әні «Алқоңырды», Қарағанды жоғары медициналық интерколледжінің студенті Каусар Қамбарбекова Абайдың «Желсіз түнде жарық-ай» әнін орындады.

«Жыр-жауһар» шығармашылық орталығының мүшесі, жас ақын Тілеужан Ерқанатұлы «Мұхтар аға» атты Расул Ғамзатовтың арнау өлеңін оқып, кештің көркін кіргізді.

Кешке келген студенттер мен оқушылар жазушы шығармаларынан үзінділер оқыды. Мұхтар Әуезовті қазақ халқының алып тұлғасы ретінде сипаттап, өлең жолдарымен ернек өріп, жырларына арқау еткен ақындар өлеңдерін оқыды.

Шара соңында жазушының құнды еңбектері оқырман қауымға «Мұхтар Әуезов – ғасыр перзенті» атты кітап көрмесі арқылы ұсынылды.

ҚАЛҚАН

Сарбаздар сап түзеді

Егемен елдің Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері әр жылға белгіленген оқу жылында жауынгерлік даярлықтарын арттырып, Отан қорғау жолындағы қызметте өздерінің әскери біліктіліктерін шеберлікпен меңгеруде. Бүгінде «Астана» өңірлік қолбасшылығы әскерлеріне қарасты 06708, 18405 әскери бөлімдерінде 2022 оқу жылының қорытынды тексерулері өтті.

Биылғы оқу жылы ҚР Қарулы Күштерінің құрылғанына 30 жыл толуына орай, «Қарулы Күштердің 30 жылдығына – біздің ерен еңбегіміз!» атты жауынгерлік ұранымен басталды. Оқу жылының қорытынды сабақтарына әскери бөлімдердегі жеке құрам түгел қатысады. Сабақ қорытындысын шығару барысында әрбір әскери қызметшінің жауынгерлік даярлықтағы ептілігіне, оқу жылында меңгерген біліміне және шеберлік әдіс-тәсіліне баға беріледі. Сонымен қатар, жеке құрамның әскери техниканы жетік меңгеру және жауынгерлік даярлықты жетілдірудегі дене бітімін шыңдауды да бағалау бар екенін айта кеткен жөн.

06708 әскери бөліміндегі оқу жылын қорытындылауды ҚР Қарулы Күштері Құрлық әскерлері бас қолбасшысы, жұмылдыруды ұйымдастыру басқармасының бастығы полковник Бақытжан Құдабаев басқарса, 18405 әскери бөлімі жеке құрамының қорытынды сабақтарына баға беруді «Астана» өңірлік қолбасшылығы басқармасының зымыран әскерлері және артиллерияның бастығы полковник Дәулет Кашкимбеков өз бақылауына алған.

Думан ҚҰРМАНҒАЛИЕВ,
лейтенант,
Приозерск гарнизонының
баспасөз хатшысы.

После смерти Рустемова Кайрата Айдарбековича умершего 24 сентября 2022 года открыто наследственное дело. Всем заинтересованным лицам обращаться к нотариусу Динисламовой Миндяне Гайнетдиновне. Город Сарань, улица Джамбула, дом 67А. Телефон 87014379918. 8708594 9202.

№9664

ХАБАРЛАНДЫРУ (қоғамдық тыңдаулар)

«Қазақмыс корпорациясы» ЖШС 2022 жылғы **15 қарашада сағат 11:00-де** Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, Бақты ауылдық округі, Бақты ауылы, Тәуелсіздік к-сі, 13, Бақты ауылдық округінің әкімдігі ғимараты мекенжайында **«Абыз» кенішіне арналған буландырығыш тоған салу» жобасының ықтимал әсер етулер туралы есебі**» жобасы бойынша ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өтетіндігін хабарлайды.

Ықпал ету аумағы – Қарқаралы ауданы, Абыз а. Қоғамдық тыңдаулар өтетін аумақ: Қарқаралы ауданы, Бақты ауылдық округі, Бақты ауылы.

Жоспарланған қызмет бастамашысы: «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС, БСН 050140000656. Қарағанды қ. Өкілі: Усманова А.А., байланысы: тел. 8 (7212) 95-71-35, эл. мекенжай: Aida.Usmanova@kazakhmys.kz. Әзірлеуші: «Биосфера Қазақстан» ғылыми-зерттеу орталығы» ЖШС., БСН 071040007864, Қарағанды қ., Өкілі: Жирков В.В., байланыстар: тел. 8 (777) 573 54 60., эл. мекенжай: Zhirkov.v@bsk.kz.

Жоба материалдары келесі сайтта орналастырылды: escoportal.kz және <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat/?press?lang=ru>.

Жоба бойынша ескертулер мен ұсыныстар escoportal.kz сілтемесі бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады.

Жоспарланған қызмет, қоғамдық тыңдаулардың өткізілуі туралы қосымша ақпаратты, сонымен қатар жоспарланған қызметке қатысты құжаттардың көшірмелерін biosfera.krg@mail.ru эл. мекенжайы және 8 (777) 573 54 60 тел. нөмірі бойынша сұратуға болады.

Тіркеу қоғамдық тыңдаулар өткізілгенге дейін 15 минут бұрын жеке куәлiкті ұсынумен жүргізіледі.

Төтенше жағдай және (немесе) шектеу іс-шаралары, оның ішінде карантин, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар енгізілген жағдайда қоғамдық тыңдаулар онлайн режимде өткізіледі. Онлайн қосылуға сілтеме: <https://us04web.zoom.us/j/71196422425?pwd=іХfmn2Sp4sTE3x2uJnT0l0lgb7Vipy.1>

Конференция сәйкестендіргіші: 711 9642 2425
Қолжеткізу коды: nLneT7

ОБЪЯВЛЕНИЕ (общественные слушания)

ТОО «Корпорация Казахмыс», сообщает, что **15 ноября 2022 года в 11:00** часов по адресу Карагадинская область, Каркаралинский район, Бактинский сельский округ с. Бакты, ул. Тауелсиздик, 13, здание Акимата Бахтинского сельского округа состоятся общественные слушания в форме открытого собрания по проекту: **«Отчет о возможных воздействиях к проекту «Строительство пруда-испарителя для рудника «Абыз».**

Территория воздействия – Каркаралинский район, с.Абыз. Территория, на которых будут проведены общественные слушания: Каркаралинский район, Бактинский сельский округ с. Бакты.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «Корпорация «Казахмыс», БИН 050140000656, г. Караганда. Представитель: Усманова А. А., контакты: тел. 8(7212) 95-71-35, эл.адрес: Aida.Usmanova@kazakhmys.kz.

Разработчик: ТОО «Научно-изыскательский центр «Биосфера Казахстана», БИН 071040007864, г.Караганда. Представитель: Жирков В.В., контакты: тел. 8 (777) 573 54 60, эл.адрес Zhirkov.v@bsk.kz.

Материалы проекта размещены на сайте: escoportal.kz и <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat/press?lang=ru>.

Замечания и предложения по проекту принимаются по ссылке escoportal.kz в срок не позднее 3 рабочих дней до даты проведения общественных слушаний.

Дополнительную информацию о намечаемой деятельности, проведении общественных слушаний, а также запросить копии документов, относящихся к намечаемой деятельности можно запросить по эл. адресу: biosfera.krg@mail.ru и номеру тел. 8 (777) 573 54 60.

Регистрация производится за 15 минут до проведения общественных слушаний при предоставлении удостоверения личности.

В случае введения чрезвычайного положения и (или) ограничительных мероприятий, в том числе карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера, общественные слушания проводятся в онлайн-режиме. Ссылка на онлайн подключение: <https://us04web.zoom.us/j/71196422425?pwd=іХfmn2Sp4sTE3x2uJnT0l0lgb7Vipy.1>

Идентификатор конференции: 711 9642 2425
Код доступа: nLneT7

№219

• ТЕАТР

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Сәрсенбінің сәтінде «Арқаның ақсарайы» атанған Сәкен Сейфуллин атындағы облыстық академиялық қазақ драма театрының ару шаһар Алматыдағы гастролі басталды. Арқаның абыз театрын алматылықтар ыстық ықыласпен қабылдады. Гастроль күнделігі «Қазақстан» Ұлттық арнасының «Таңшолпан» бағдарламасы мен Almaty телеарнасын жаңалықтарын да қамтылып, ақпараттық қолдау көрсетілді.

«Ұлтқа қызмет» тарихи-деректі драмасы алғашқы күні Ғ.Мүсірепов атындағы қазақ мемлекеттік академиялық балалар мен жасөспірімдер театрының киелі сахнасында екі қайтара қойылып, екеуінде де зал толы көрермен қошеметке бөледі. Алаш арыстарының ауыр тағдыры, ұлттың азаттығы жолындағы қайраткерлік еңбектерін арқау еткен Қ.Жүнісовтің пьесасын театрдың көркемдік жетекшісі Айдын Салбан сахналаған. Қойылымда ел мен жердің тұтастығы үшін шыбын жандарын шүберекке түйген арыстардың қиындыққа толы тағдыры көрініс тапқан.

Алматы қаласы әкімінің орынбасары А.Қырықбаевтың қарағандылық театр ұжымына Алғыс хаты мен ықылас гүлі тапсырылды.

Гастрольдің келесі күнінде Б.Әбдіразақовтың «Айналайын» драмасы Айдын Салбанов режиссерлігімен ұсынылса, Кеңес Жұмабековтің «Рахымжанның Қасымы» поэтикалық драмасын да алматылық көрермен жылы қабылдады.

Ал, бүгін Шерхан Мұртаза-

Алматы ықыласпен қабылдады

ның шығармасы желісімен сахналанатын Айдын Абзалбекұлыны «Текебұрқақ» пластикалық-философиялық морфозасы мен «Қуыршақтар ояғанда» ертегісі жұрт назарына ұсынылмақ. «Текебұрқақ» қойылымында адамзаттық деңгейдегі тектілік мәселесі қозғалса, «Қуыршақтар ояғанда» ертегісі жасөспірімдерге телефонның зиянын ұқтыруға бағытталған.

Жалпы, Сәкен театрының репертуарында осал қойылым жоқ. Аға буынның сақа актерлері бастаған жастардың да қарқыны қатты. Сондықтан, оңтүстік астаналықтар ұмытпай айта жүретін гастроль болары сөзсіз.

• ҚАСЫМ ОҚУЛАРЫ

Бақытты ұрпақтың байқауы

Назым ДҮТБАЙ,
«Ortalyq Qazaqstan»

6-7 қазан Н.Гоголь атындағы Қарағанды облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының ұйымдастыруымен «Сен неткен бақытты едің, келер ұрпақ...» атты дәстүрлі ХІІ республикалық Қасым Аманжолов оқулары өтті.

Қарағанды облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының қолдауымен өткен биылғы байқаудың ерекшелігі – 18 бен 28 жас аралығындағы жастар дауылпаз ақынның поэмаларын жатқа оқып жарысты.

Екі кезеңнен тұратын байқаудың 1 кезеңінде Алматы, Астана, Ақтөбе, Қызылорда, Жамбыл, Ұлытау, Қостанай және Қарағанды өңірлерінен 32 үміткер қатысып, «Қасым Аманжолов – эпик ақын» тақырыбында эссе жазған еді. Олардың арасынан қара үзген 10 қатысушы 6 қазан күні ақынның

поэмаларын жатқа оқыды.

Ал, 7 қазан күні қазылар шешімімен үздік деп танылған, қатарластарынан оқ бойы оза шапқан жеңімпаздар С.Сейфуллин атындағы Қарағанды облыстық академиялық қазақ драма театрындағы салтанатты жиында марапатталды.

Бас жүлдеге Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданынан келген Тұрар Жәнділда ие болса, І орын – Жансая Жанатоваға (Қарағанды қаласы), ІІ орын – Аружан Абдрахмановаға (Қызылорда облысы, Сырдария ауданы, Нағи Лиясов ауылы), ІІІ орын Жанаргүл Саметке (Қарағанды облысы, Нұра ауданы, Мүзбел ауылы) бұйырды.

Еліміздің орталығында өткен республикалық айтулы байқаудың Арнайы дипломдары Қасым Аманжолов шығармаларын сүйіп оқитын Құсни Ғабсаттар (Ақтөбе облысы, Ырғыз ауданы, Аманкөл ауылы), Айгерім Қожағұлова (Ұлытау облысы, Сәтбаев қаласы), Перизат Ертуғанова (Қарағанды облысы, Теміртау қаласы), Ажар Қаратаева (Қарағанды қаласы) есімді жасөспірімдерге берілді.

• ДЗЮДО

Қос қола қоржында

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Ташкентте Дзюдодан әлем чемпионатының жалауы желбіреді. Байрақты бәсекеде ел құрамасы 17 салмақта өнер көрсетіп, 7 ер, 8 ару ел намысын қорғайды. Жарыстың алғашқы күнінде 48 келіге дейінгі салмақ дәрежесінде белдескен Әбиба Әбужақынова мен 60 келіде күрескен Елдос Сметов ел қоржынына алғашқы қола жүлдені салды.

Әбиба Әбужақынова қола жүлде үшін тартыста чилилік қарсыласы Мэри Ди Варгас Лейді ұтты. Негізгі уақытта қос қарсылас бірін-бірі ала-аламай, белдесу қосымша уақытқа

ұласқан-тын. Қосымша уақытта отандасымыз қарсыласының жауырынын жерге тигізді. Өкінішке қарай, күміс үшін белдесуде жапондық Нацуми Цуномай, белдесу қосымша уақытқа

• МЕЙІРІМ

Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қайнар ауылы мен аудан орталығындағы отбасыларға 25 азық-түлік жиынтығы, сондай-ақ, кеңсе керек-жарақтары бар сегіз сөмке таратылды.

Nura arnasy еріктілері Астана қаласының волонтерлерінің қолдауымен Нұра ауданының әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған және көпбалалы отбасыларына азық-түлік пен кеңсе жиынтықтарын таратты.

Еріктілерге мұқтаж жандардың тізімін жергілікті әкімдіктер ұсынған.

– Біз тұрақты негізде әлеуметтік жағдайы төмен отбасыларға осындай көмек көрсетеміз. Ауданымыз өте үлкен, ауылдар көп. Бізге Астананың «Добряков» клубы демеушілік көмек көрсетеді, – дейді Nura arnasy еріктілер тобының жетекшісі Талғат Шолтаев.

Nura arnasy тобында барлығы 57 ерікті бар. Олар тәуліктің кез келген уақытында және

• ХОККЕЙ

Қарағандылықтардың қарқыны қатты

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Хоккейден ел чемпионатының Х туры аяқталды. Қарағандылық «Сарыарқа» командасы өз алаңында «Ақтөбе» клубын қабылдап, 6:3 есебімен ұтты. 3 ұпайды қанжығалаған жерлестер турнир кестесінде көш бастады.

Қос команда бұған дейін де кездескен. Алдыңғы ойын нәтижесі бойынша жерлестер 4:2 есебімен басым түскен. Екінші кездесуде де ақтөбеліктер жерлестерден айласын асыра алмады.

Алғашқы айналымда 2 гол соғылды. 3-ші минутта қарсылас команда сапынан шабуылшы Дмитрий Потайчук есеп ашты. Әріптесі Иван Куиннің пасын қақпаға бағыттап, командасын алға шығарғанды. Бұл голға жерлестер 15-ші минутта жауап қайтарды. Шабуыл барысында қорғаушы Егор Огиенконың пасын шабуылшы Кирилл Беляев голға айналдырды. Есеп 1:1.

Екінші айналымда қарағандылық клуб қарқынына қарқын қосты. 22-ші минутта Владимир Боровков, 26-шы минутта Захар Пархоменко гол салып, есепті 3:1-

ге жеткізді. Алайда, қарсыластар 29-шы минутта есеп алшақтығын қысқартты. Гол авторы – шабуылшы Болат Хамматов.

Соңғы айналымда алаң иелері қарсыластарына мүмкіндік бермеді. 35-ші минутта Андрей Лагунов, 36-шы минутта Антон Злобин есепті 5:1-ге жеткізді. Қарсыластар тарапынан шабуылшы Дмитрий Потайчук 33-ші минутта гол салып, қос голдың авторы атанды. Көп ұзамай қарағандылықтар сапынан 37-ші минутта Антон Злобин да дубль атанып, қарсыластарына мүмкіндік қалдырмады.

Сырт алаңда жеңілген ақтөбеліктер 13 ұпаймен турнир кестесінде ІІІ орында. Ал, ІІ орында – 15 ұпаймен атыраулық «Бейбарыс» клубы.

Елдос Сметов жұбанаш раундында испандық Франциско Гарригоспен шықты. Ептілігінің арқасында отандасымыз қарсыласынан басым түсті. Ал, қола жүлде үшін тартыста Өзбекстаннан келген Дильшодбек Баратовтан айласын асырды. Қосымша берілген уақытта әдіс қолданып, вазари ұпайымен жеңісті қолдан жұлып алды.

Чемпионаттың екінші күнінде 52 келі салмақта Гаухар Ермағамбетова мен 66 келіде Ғұсман Қырғызбаев белдесіп, жеңіліп қалды.

Гаухар Ермағамбетова польшалық қарсыласы Александра Калитеге «иппон» әдісімен есе жіберсе, ғұсман Қырғызбаев оңтүстік корейлық Ан Ба Уладан айласын асыра алмады. Осылайша, бұл күні отандастарымыз жүлдесіз қалды.

Еріктілер ерлеп тұр

Nura arnasy еріктілері Астана қаласының волонтерлерінің қолдауымен Нұра ауданының әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған және көпбалалы отбасыларына азық-түлік пен кеңсе жиынтықтарын таратты.

Еріктілерге мұқтаж жандардың тізімін жергілікті әкімдіктер ұсынған.

– Біз тұрақты негізде әлеуметтік жағдайы төмен отбасыларға осындай көмек көрсетеміз. Ауданымыз өте үлкен, ауылдар көп. Бізге Астананың «Добряков» клубы демеушілік көмек көрсетеді, – дейді Nura arnasy еріктілер тобының жетекшісі Талғат Шолтаев.

Nura arnasy тобында барлығы 57 ерікті бар. Олар тәуліктің кез келген уақытында және

қандай жыл мезгілі екендігіне қарамай, көмекке келуге дайын. 40-қа жуық тұрғыны бар қарттар үйі де олардың қамқорлығында. Еріктілер ғимараттың ауласын тазалап, әлеуметтік мекеменің қамқорлығына алынғандарға концерттік бағдарламалар да дайындайды.

– Бұдан бөлек, ауданның жалғызбасты тұрғындарына көмектесеміз. Көбінесе, бізден көмір түсіруге, шөп тасуға, жеміс-жидек жинауға, ал қыста ау-

ларды қардан тазартуға көмек күші сұралады. Мұның бәрін біз тек алғыс үшін жасаймыз. Қатарымыз ай сайын толығып отырады. Облыстың барлық аумағында тұратын басқа да тұрғындар үлгі алады деп үміттенеміз. Өйткені, жақсылық жасасаң, өзіңе жақсылық болып оралады, жолың ашылады, – деп толықтырды Талғат Шолтаев.

Жақында Nura arnasy еріктілер тобына жаңа ғимарат берілген. Енді, олар жиі жиналып, көмекке мұқтаж жандардың қажеттіліктерін, болашақ жоспарларын сол жерде пысықтай алады.

НҰРА ауданы.

Біздің сайт: www.ortalyq.kz

Апталық таралымы 17 889

Электрондық пошта: ortalyk.kz@gmail.com

ortalyk.kaz@mail.ru

Жарнама бөлімі: ortalyk.reklama@mail.ru

Құрылтайшысы: облыс әкімдігі
МЕНШІК ИЕСІ:
«Saryarqa aqparat» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
Директор **Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА**
Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетінің
Бас редакторы
Ерсін Кәрібайұлы МҰСАБЕК
Бас редактордың орынбасары
Нұрқанат Нұрмұхамбетұлы ҚАНАПИЯ
Интернет-редакция редакторы
Лияс Дүнгенбайұлы МҰҚАЙ
Жауапты хатшы
Қасымхан Бүркітұлы ҒАЛЫМ

Телефондар:
Бас редактордың қабылдау бөлмесі: 43-38-53
Бас редактордың орынбасары: 43-57-76
Интернет-редакция редакторы: 43-38-33
Жауапты хатшы: 43-49-72
Экономика бөлімі: 43-31-77
Саясат және құқық бөлімі: 43-30-88
Білім, ақпарат және спорт бөлімі: 43-49-72
Әлеумет бөлімі: 43-49-72
Мәдениет, руханият, әдебиет бөлімі: 43-22-92
Интернет редакция бөлімі: 43-31-77

Жарнама, факс: 43-21-55; бухгалтерия: 43-49-74;
Компьютер орталығы: 43-58-08.
Меншікті тілшілер:
Ақтоғай, Шег: 8-771-193-44-74;
Балқаш, Приозерск: 8-702-293-13-70;
Жезқазған, Қаражал, Сәтбаев, Жаңаарқа,
Ұлытау: 8-777-573-01-58;
Қарқаралы: 8-702-638-56-85.

Газет жеткізілмесе 41-26-82, 43-57-88
телефонына хабарласыңыздар.

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда
№ KZ18VPY00030163 куәлігі берілді.

Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады. Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 үй.

- Редакция 3 компьютерлік беттен асатын көлемдегі қолжазбаларды қарамайды.
- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
- Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.
- Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
- Суреттер интернеттен, редакция архивінен алынды.
- Материалдың жариялану ақысы төленген. **Б**
- Қолжазба мен фотосуреттер қайтарылмайды.

«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ
Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131,
БИК KСІВКZKХ БИН 000840001412
№112 тапсырыс. Индекс 65484
Офсеттік басылым. Көлемі 4 басыпа табақ.

Бағасы келісім бойынша
«Типография Арко» ЖШС
баспаханасында басылды.
Қарағанды қ., Сәтбаев к., 15.
Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген.

Кезекші редактор
Жансая ОМАРБЕК
КОРРЕКТОРЛАР
1,4,8-беттер – **ЖАХИМЕТОВА**
6,7-беттер – **Б.ҚАСЫМ**
2,3,5-беттер – **Ә.ӘБСТЕН**